

Raport końcowy z badania mieszkańców LGD Vistula Terra Culmensis - Rozwój przez Tradycję

Kontakt

www.verte-am.pl
kontakt@verte-am.pl
+48 534 862 318

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści:

1. Wstęp	3
2. Charakterystyka badań	4
2.1 Metodologia.....	4
2.2 Charakterystyka próby badawczej.....	6
3. Analizy empiryczne	9
3.1 Poziom satysfakcji z życia.....	9
3.2 Priorytety rozwojowe obszary.....	11
3.3 Oczekiwane działania.....	28
3.4 Lokalni aktorzy.....	32
3.5 Komunikacja.....	37
4. Wnioski i rekomendacje	39
5. Spis tabel i wykresów	41
6. Załączniki:	
Załącznik 1: Zastosowane narzędzia badawcze (sondaż i ankieta)	43
Załącznik 2: Transkrypcja odpowiedzi na pytanie o projekty, które powinny być finansowane w pierwszej kolejności	51
Załącznik 3: Transkrypcja odpowiedzi na pytanie o projekty, które nie powinny być wspierane ze środków unijnych	56
Załącznik 4: Transkrypcja odpowiedzi uczniów z akcji wlepkowej	57

1. Wstęp

Niniejszy raport jest podsumowaniem badania, które realizowane było w okresie od czerwca do października 2014 roku. Zostało ono przeprowadzone na zlecenie Lokalnej Grupy Działania Vistula Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję (dalej: LGD), która rozpoczyna prace nad konstrukcją nowej Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 (dalej: LSR).

Dokument ten będzie określał sposób funkcjonowania LGD przez najbliższe lata, ale także wskaże dziedziny i zagadnienia, które będą mogły uzyskać wsparcie finansowe przeznaczone na realizację projektów zgodnych z LSR ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W latach 2007-2013 LGD Vistula mogła przeznaczyć na realizację lokalnych projektów (składanych przez mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i sektor publiczny) ponad 3 miliony złotych. Obecnie wysokość środków finansowych, dostępnych dla LGD w przyszłej perspektywie finansowej nie jest znana. Dotychczasowe doświadczenia pokazują jednak, że budżet, którym dysponują lokalne grupy działania pozwala na realizację licznych inicjatyw, istotnych z punktu widzenia mieszkańców.

Podstawowym założeniem, które przyjęto dla potrzeb opracowania LSR na lata 2014-2020 jest szerokie włączenie mieszkańców w proces podejmowania strategicznych decyzji. Uspołecznienie i oddolność działań jest bowiem jednym z filarów, na których swoje funkcjonowanie opierają LGD. W tym celu LGD Vistula opracowała scenariusz całego procesu konsultacyjnego, na który składają się:

- kampania informacyjna,
- panele ekspertów – regularne spotkania przedstawicieli LGD z moderatorem procesu konsultacji,
- badanie opinii mieszkańców – stanowiące diagnozę lokalnych potrzeb i możliwości,
- spotkania grup tematycznych (roboczych) – ich zadaniem będzie poszerzenie informacji zebranych w trakcie badania mieszkańców i wypracowanie bardziej szczegółowych rozwiązań, które będą mogły być stosowane w nowej LSR.

Zadanie realizowane jest w ramach projektu „Konsultacje Społeczne w Powiecie Chełmińskim”, numer projektu (POKL.05.04.02-00-E51/13) realizowanego przez Pomorską Fundację Rozwoju Kultury i Sztuki oraz Starostwo Powiatowe w Chełmnie. LGD Vistula, jako uczestnik tego projektu, uzyskała wsparcie szkoleniowe i doradcze w zakresie projektowania i realizacji procesu konsultacji społecznych, a także środki finansowe niezbędne do pokrycia wydatków związanych z realizacją poszczególnych elementów tego procesu.

2. Charakterystyka badań

Podstawowym celem przeprowadzonego badania była diagnoza postaw i opinii mieszkańców w tematach kluczowych dla prawidłowej konstrukcji nowej lokalnej strategii rozwoju. Dane pozyskane na tym etapie mają być później wykorzystane przy doborze kilku grup roboczych, których zadaniem będzie uszczegółowienie pewnych zasadniczych problemów lokalnych, które zostaną zidentyfikowane w niniejszej diagnozie.

Ze względu na specyfikę funkcjonowania lokalnych grup działania oraz liczne wymogi i ograniczenia dotyczące lokalnych strategii rozwoju, w porozumieniu z przedstawicielami LGD ustalono następującą listę szczegółowych pytań badawczych:

- jak mieszkańcy oceniają swoje zadowolenie z życia na terenie miejscowości, gminy, LGD?
- czy w ostatnich latach nastąpiły w tym zakresie jakieś zmiany?
- czy mieszkańcy postrzegają obszar LGD jako dobre miejsce do życia dla siebie i swoich bliskich?
- jak mieszkańcy oceniają rozwój obszaru w poszczególnych dziedzinach?
- jakie projekty powinny być wspierane ze środków nowej LSR (tematyka, potencjalni beneficjenci)?
- czy w nowej strategii należy przewidzieć preferencje dla jakichś grup? Jeśli tak, to dla jakich?
- w jaki sposób najlepiej komunikować się z mieszkańcami w procesie opracowania i wdrażania nowej LSR?

Pozyskane informacje zostały zestawione ze zmiennymi określającymi cechy społeczno-zawodowe respondentów. Niezbędne dane zostały umieszczone w tak zwanej „metryczce” i obejmowały:

- płeć,
- wiek,
- miejsce zamieszkania (gmina),
- status zawodowy,
- aktywność społeczną respondenta¹.

W dalszej części raportu wskazane zostały jedynie zależności, dla których właściwe narzędzia analizy statystycznej wykazały istnienie istotnych różnic, związanych z wymienionymi cechami społeczno-zawodowymi.

2.1 Metodologia

W celu uzyskania wiarygodnych wyników przeprowadzonych badań oraz udzieleniu pełnej odpowiedzi na postawione pytania badawcze, niezbędne było zastosowanie odpowiednich narzędzi badawczych. W toku ustaleń z przedstawicielami LGD skoncentrowano

---

¹ Rozumianą dla potrzeb tego badania jako przynależność do jakichś organizacji, stowarzyszeń, związków, kół, partii, grup religijnych.

się na możliwości zastosowania dwóch technik badawczych: ankiety i wywiadu kwestionariuszowego.

Są to jedne z najpopularniejszych metod stosowanych obecnie w badaniach społecznych. Obie posiadają swoje mocne i słabe strony.

Ankieta	
Zalety	Wady
Prostota formy	Niemożność pogłębienia problemu
Łatwe dotarcie do respondentów	Powierzchowny, "ilościowy" charakter
Przystępność w analizie	Brak możliwości bezpośredniego kontaktu z respondentem
Wygoda w prezentacji wyników	Mowa ciała, gestykulacja wyłączone z analizy
Niski koszt	
Anonimowość – stymuluje do większej "otwartości" respondenta	
Nie są czasochłonne	
Wywiad kwestionariuszowy	
Zalety	Wady
Możliwość realizacji badania na reprezentatywnej próbie i uogólnienia wyników na całą populację badaną	Stosunkowo wysoki koszt badania
Możliwość pogłębienia problemu	Czasochłonność
Bezpośredni kontakt z respondentem	
Mowa ciała i gestykulacja mogą być włączone do analizy	
Możliwość dostosowania kolejności pytań przez badacza	

Wywiad kwestionariuszowy, podobnie jak ankieta należy do wysoko zestandaryzowanych technik badań społecznych. Oparty jest na uprzednio przygotowanym kwestionariuszu, który jest ujednolicony i sformalizowany. Cechą szczególną tej techniki jest wykorzystanie komunikacji bezpośredniej między badaczem (lub jego pośrednikiem – ankierem) a respondentem. O ile ankieta powinna być w miarę możliwości prosta i krótka, to arkusz kwestionariusza wywiadu może być bardziej złożony.

Konstruując narzędzie badawcze wyselekcjonowano 12 zróżnicowanych pod każdym względem pytań. Zastosowano pytania zamknięte (z gotową listą odpowiedzi, tzw. "kafeteria"), otwarte (pozwalające na pełną swobodę wypowiedzi respondenta) i półotwarte

(dopuszczając w zamkniętej kafeterii udzielenie odpowiedzi typu "inne, jakie?")². Za każdym razem dobierano typ pytania oraz poszczególne sformułowania w taki sposób, aby pozyskane dane pozwoliły jak najpełniej odpowiedzieć na ustalone pytania badawcze.

Pytania zostały pogrupowane w 5 bloków tematycznych, odpowiadających przyjętym pytaniom badawczym.

Duża liczba pytań oraz ich wysoki poziom skomplikowania nie stanowiły większego problemu w przypadku wywiadu kwestionariuszowego. Kluczowym elementem była bowiem tutaj obecność przeszkolonego ankietera, który mógł wyjaśnić wszystkie wątpliwości respondentów. Lepsza jakość pozyskiwanych danych związana była jednak jednocześnie z czasochłonnością badania i stosunkowo niedużą grupą mieszkańców, która mogła wziąć udział w takich wywiadach.

Dlatego też zdecydowano o dodatkowym, wspomagającym zastosowaniu ankiety. Obejmowała ona wybrane 6 pytań półotwartych i zamkniętych, które zostały uznane za kluczowe w analizie wyników całego badania. Dzięki temu możliwe było przeanalizowanie większej liczby danych i wzięcie pod uwagę opinii znacznie liczniejszej grupy mieszkańców.

Ostatecznie w ramach badania pozyskano 218 ankiet i 84 wypełnione kwestionariusze wywiadu³.

W toku badania zastosowano nielosowy dobór próby. Respondenci do wywiadów kwestionariuszowych byli "werbowani" przez przeszkolonych w tym celu ankieterów (6 osób). Ich zadaniem było dotarcie do osób i podmiotów, które w największym stopniu korzystały do tej pory ze środków finansowych w ramach LSR (lokalne władze, pracownicy sektora publicznego, przedsiębiorcy, działacze trzeciego sektora, lokalni liderzy, sołtysi etc.). Ich opinie zostały uznane za najcenniejsze w procesie tworzenia nowej LSR.

Formularze ankiety zostały natomiast udostępnione przez LGD w trakcie kilku imprez plenerowych, w biurze LGD i poszczególnych urzędach gmin oraz na stronie internetowej www.lgdvistula.org.

2.2 Charakterystyka próby badawczej

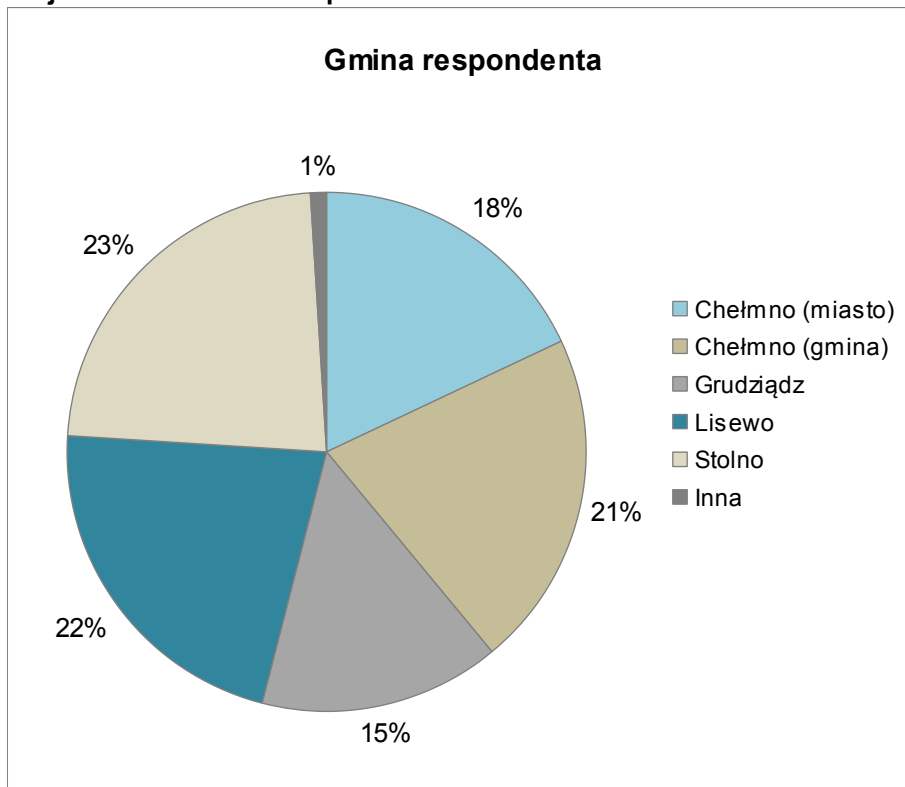
W próbie badawczej widać lekką dominację kobiet. Stanowiły one 58% badanej populacji. Wśród respondentów znaleźli się mieszkańcy wszystkich gmin LGD oraz miasta Chełmno. Strukturę próby pod tym względem prezentuje poniższy wykres:

---

² Wzory zastosowanych narzędzi zostały umieszczone w załączniku nr 1 do raportu.

³ Liczby te odnoszą się do prawidłowo wypełnionych narzędzi, w których braki danych i błędy nie przekroczyły 30% wszystkich informacji.

Wykres 1. Miejsce zamieszkania respondentów

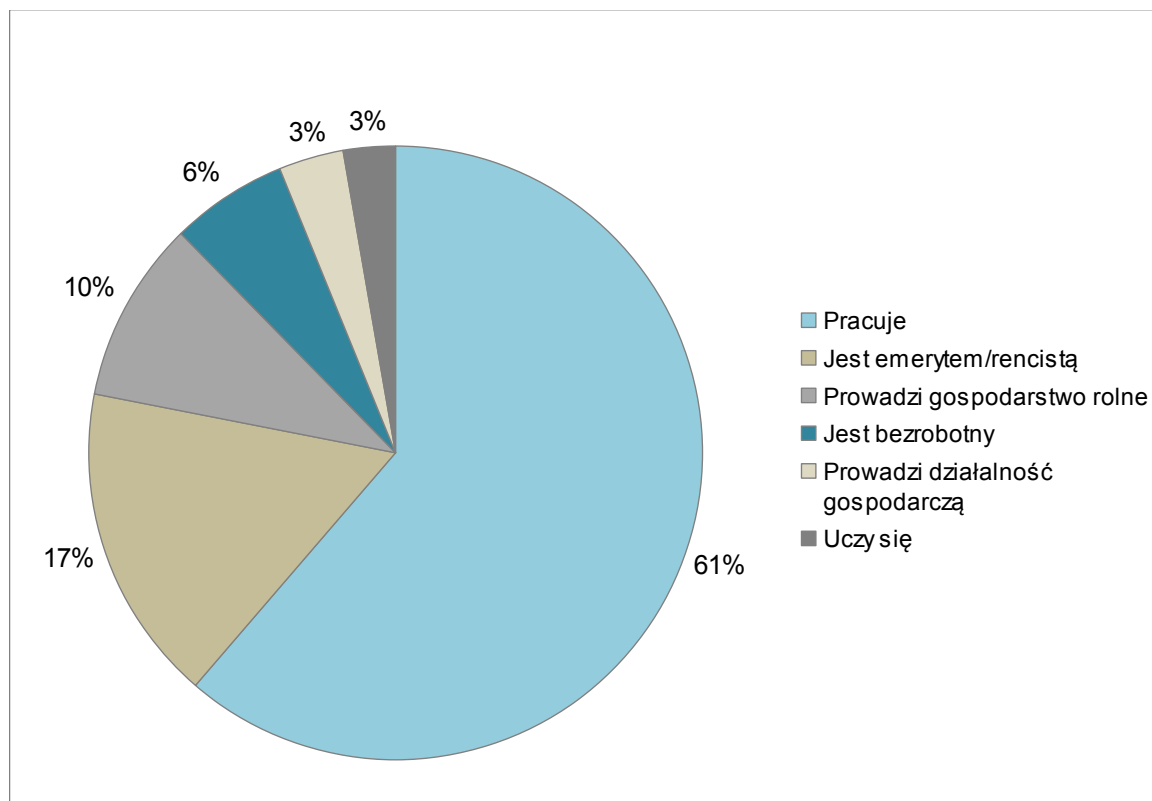
Źródło: badania własne (n=287).

Najwięcej respondentów pochodziło z terenu gminy Stolno, najmniej zaś z gminy Grudziądz.

Najmłodszy uczestnik badania miał 17 lat, najstarszy zaś 79 lat. Średnia wieku wyniosła 47 lat, mediana (czyli wartość dzieląca populację na połowy) osiągnęła wartość 55 lat. Osoby do 35 roku życia stanowiły 20% próby. Oznacza to, że w badaniu występuje w miarę zrównoważona struktura wiekowa respondentów.

Również struktura zawodowa respondentów w próbie była stosunkowo zrównoważona i nie wskazuje na poważniejsze zaburzenia wyników. Zdecydowana większość respondentów pracuje, prowadzi gospodarstwo rolne lub jest emerytem/rencistą. Najmniejszy odsetek badanych to osoby uczące się i bezrobotne.

Wykres 2. Struktura zawodowa respondentów

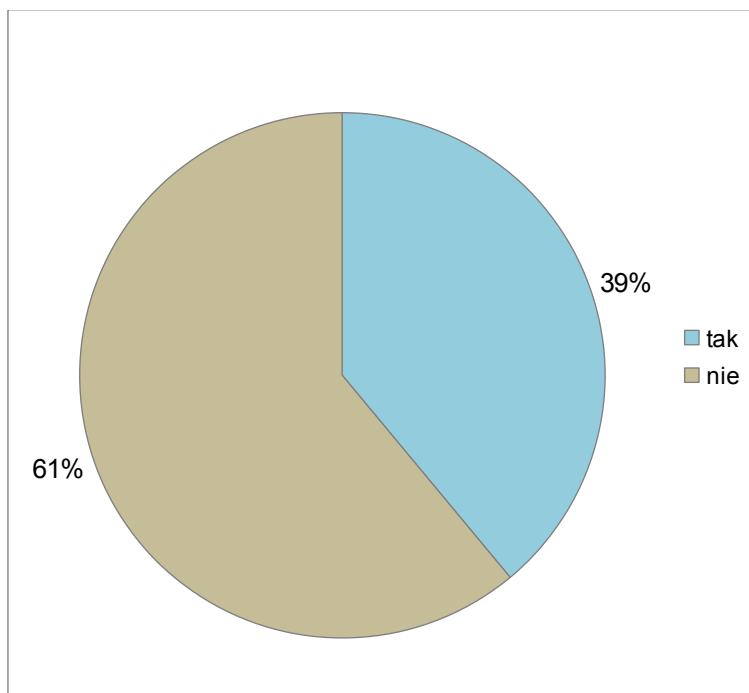

Źródło: badania własne (n=287).

Nieco więcej problemów sprawia struktura aktywności społecznej respondentów. W próbie widać nadreprezentację osób przynależących do organizacji trzeciego sektora (odsetek takich osób wynosi 39% badanych). Jest to jednak wynik przyjętych założeń doboru próby (ankieterzy zostali poinstruowani, że takie osoby są szczególnie pożądane z punktu widzenia celów badania). Analizując wyniki należy jednak zwrócić uwagę na ewentualny wpływ tej kategorii na prezentowane dane.

Wykres 3. Przynależność respondentów do organizacji pozarządowych

Źródło: badania własne (n=272).

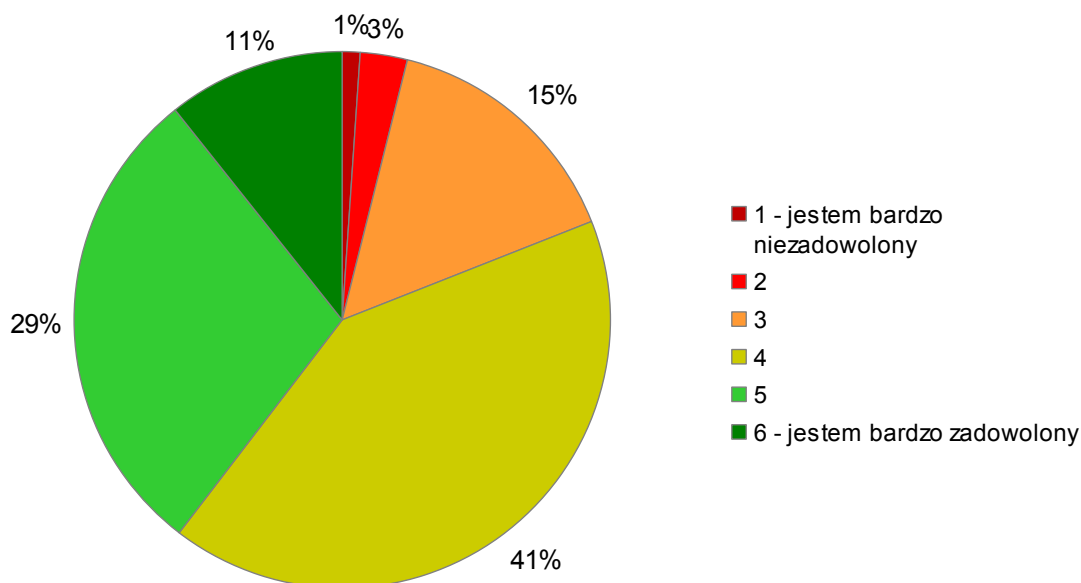
Podsumowując: mimo nielosowego doboru próby i jej niedużej liczebności w ramach niniejszego badania udało się w miarę dokładnie odwzorować strukturę populacji. Jedyne odstępstwa w tym zakresie dotyczą niewielkiej nadreprezentacji kobiet (58% badanych) i osób, które deklarują działanie w ramach struktur trzeciego sektora (39% badanych).

3. Analizy empiryczne

3.1 Poziom satysfakcji z życia

Pierwsze z pytań uwzględnionych w kwestionariuszu badania dotyczyło ogólnej satysfakcji z życia na terenie danej miejscowości. W kwestionariuszu przewidziano sześciopunktową skalę oceny, od 1 (bardzo niezadowolony) do 6 (bardzo zadowolony). Każdy badany mógł wskazać jedną odpowiedź, która najlepiej oddaje jego osobistą ocenę tych kwestii. Analizując to pytanie trzeba pamiętać, że ma ono ogólny charakter – odnosi się do pewnych subiektywnych przekonań respondentów i może się różnić (najczęściej zawyżając wynik) od pytań o konkretne obszary życia. Wyniki pytania prezentuje wykres:

Wykres 4. Ocena satysfakcji z zamieszkania na terenie objętym badaniem

Źródło: badania własne (n=282).

Wyniki badań wskazują, na stosunkowo wysoki poziom optymizmu mieszkańców badanego obszaru. Tylko 4% mieszkańców jest niezadowolonych, bądź bardzo niezadowolonych z życia na terenie objętym badaniem. Jednocześnie aż 11% respondentów wskazało na kategorię „bardzo zadowolony”. Wspiera ich też liczna grupa „zadowolonych” (29% odpowiedzi) i „raczej zadowolonych” (kolejne 41% wskazań). Można więc uznać, że aż 81% badanych jest zadowolonych z życia na terenie swojej małej ojczyzny.

Ponieważ w pytaniu tym zastosowano skalę punktową wyrażoną wartościami liczbowymi, możliwe było wyliczenie średniej oceny dla całej badanej populacji (średnia arytmetyczna wyliczona przez podzielenie łącznej wartości liczbowej udzielonych odpowiedzi przez liczbę ważnych odpowiedzi). W przypadku omawianego pytania średnia ocen wyniosła 4,26.

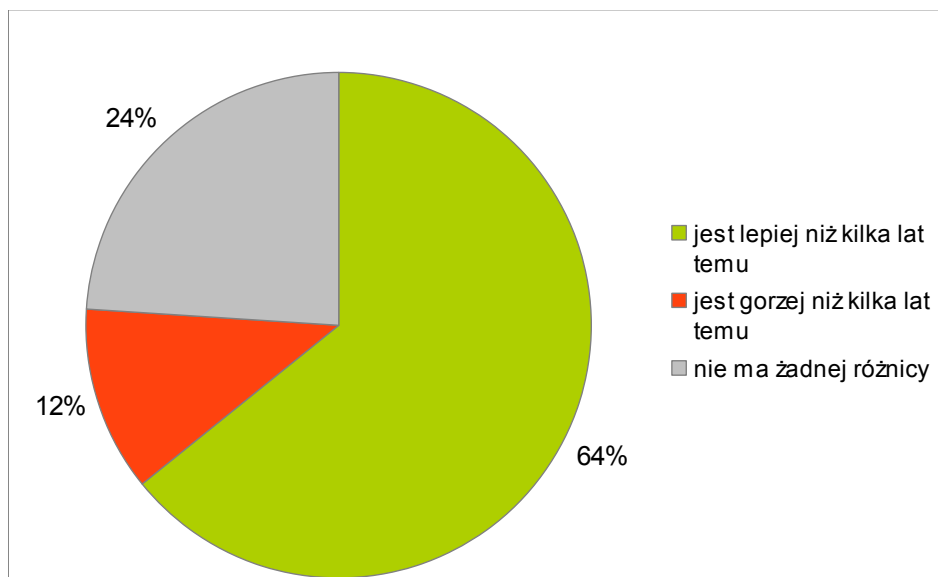
Co ciekawe, nie ma istotnych różnic pomiędzy poszczególnymi gminami. Mieszkańcy przebadanych gmin są stosunkowo zgodni co do stosunkowo wysokiej oceny zadowolenia z życia na terenie gminy.

Z punktu widzenia przyjętych pytań badawczych szczególnie istotne było także sprawdzenie, jak respondenci oceniają dynamikę zmian, które zachodzą na obszarze. Badani zostali poproszeni o określenie, czy ich zadowolenie z życia w danej miejscowości:

- poprawiło się,
- pogorszyło się,
- nie uległo zmianie.

Swoisty lokalny patriotyzm mieszkańców obszaru objętego badaniem, który uwidocznił się w pierwszym pytaniu jest dodatkowo wzmacniany przez ocenę dynamiki zmiany.

Wykres 5. Zmiana poziomu satysfakcji z zamieszkania na terenie objętym badaniem

Źródło: badania własne (n=296).

W przypadku pytania o zmianę poziomu satysfakcji widać wyraźnie, że mieszkańcy pozytywnie oceniają zmiany, które zaszły na tym terenie. Odsetek osób, które wskazały, że ich jakość życia w ostatnich latach poprawiła się wyniósł tym razem 64%. Jednocześnie 12% badanych odpowiedziało, że ich zadowolenie z życia w ostatnich latach uległo pogorszeniu.

Należy zwrócić uwagę, że pokazuje to na pewne subiektywne odczucie, co do tego, że na obszarze objętym badaniem od ostatnich kilku lat żyje się lepiej. Jest to optymistyczny wynik mówiący o dużym potencjale tkwiącym w mieszkańcach. Co ciekawe, także w tym przypadku populacja nie jest zróżnicowana – tzn. wysoki poziom satysfakcji z życia charakteryzuje obywateli niezależnie od miejsca zamieszkania, sytuacji zawodowej, członkostwa w organizacjach pozarządowych.

Podsumowując: należy zwrócić uwagę, że w pytaniu o ogólne zadowolenie z życia na terenie swojej miejscowości aż 81% badanych to osoby optymistycznie oceniające jakość życia na analizowanym obszarze. Dynamika zmian w lokalnej społeczności jest także ogólnie oceniana pozytywnie, ale ponad jedna trzecia mieszkańców nie zauważa szczególnej różnicy, albo ocenia kierunek zmian negatywnie. Taki wynik powinien zmobilizować lokalne podmioty do większego zaangażowania w sprawy rozwojowe gmin członkowskich.

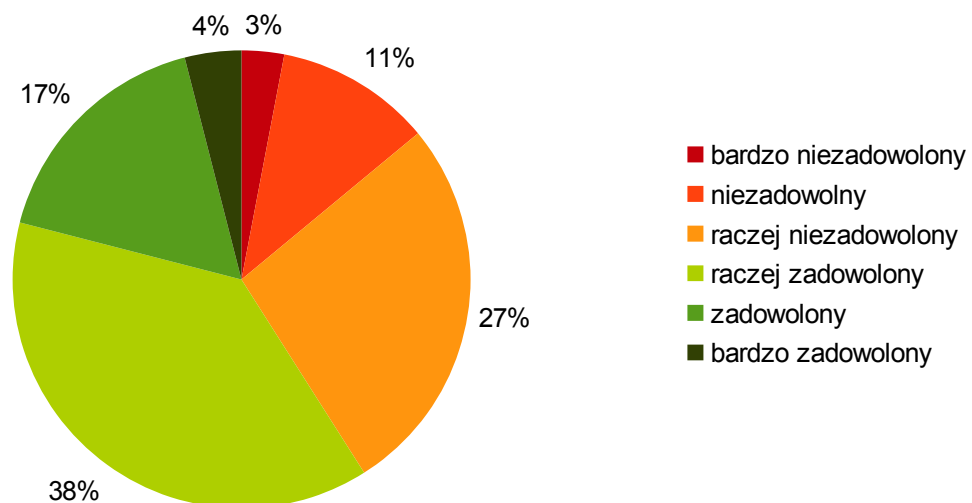
3.2 Priorytety rozwojowe obszaru

Aby dostosować założenia przyszłej strategii do potrzeb mieszkańców w badaniu przygotowano blok pytań poświęconych priorytetom rozwojowym obszaru. Przede wszystkim respondenci zostali poproszeni o ocenę swojego zadowolenia z życia w odniesieniu do dwunastu dziedzin, które są lub będą mogły być wspierane przez lokalne grupy działania. W porozumieniu z reprezentantami LGD poszczególne kategorie zostały określone jako:

- Bezpieczeństwo publiczne,
- Rynek pracy,
- Aktywność społeczna,
- Sport i rekreacja,
- Kultura, historia, tradycje,
- Edukacja,
- Ochrona zdrowia,
- Infrastruktura komunalna,
- Zarobki mieszkańców,
- Estetyka miejscowości,
- Oferta spędzania wolnego czasu,
- Ochrona środowiska naturalnego.

Każdą z kategorii respondenci mogli ocenić w sześciostopniowej skali od 1 (bardzo niezadowolony) do 6 (bardzo zadowolony). Takie uszczegółowienie „wymiarów”, składających się na całościowe zadowolenie z życia pozwoliło na uchwycenie istotnych różnic w poziomie satysfakcji mieszkańców. Poniżej zaprezentowano szczegółowe wyniki badań dla każdej z dziedzin rozwojowych:

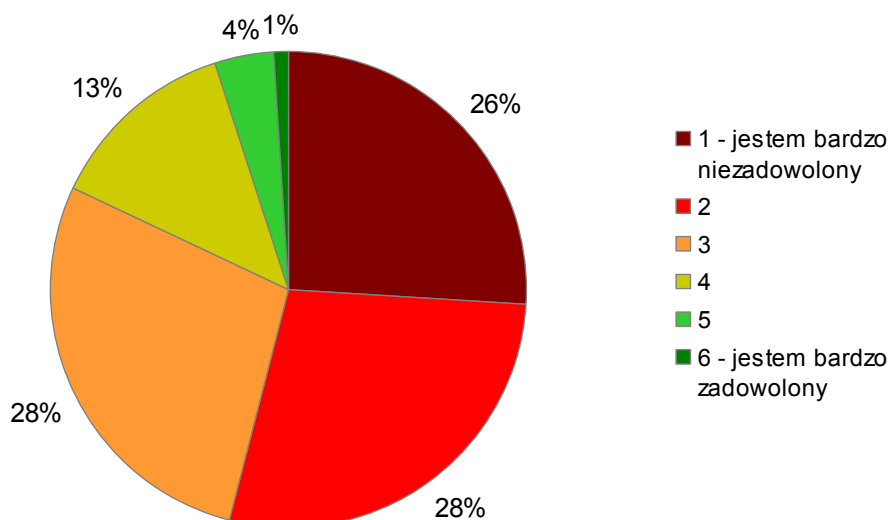
Wykres 6. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do bezpieczeństwa publicznego

Źródło: badania własne (n=301).

Poziom zadowolenia z bezpieczeństwa publicznego jest przeciętny. W przypadku tej kategorii większość respondentów wybrała „neutralne” kategorie oceny (raczej zadowolony, raczej niezadowolony), co może świadczyć o braku wyrazistej opinii większości respondentów na ten temat. Analiza mocniej nacechowanych odpowiedzi wskazuje, że w przewadze są jednak osoby oceniające bezpieczeństwo publiczne w sposób pozytywny (zadowoleni i bardzo zadowoleni stanowią 21% badanych, niezadowoleni i bardzo niezadowoleni 14%).

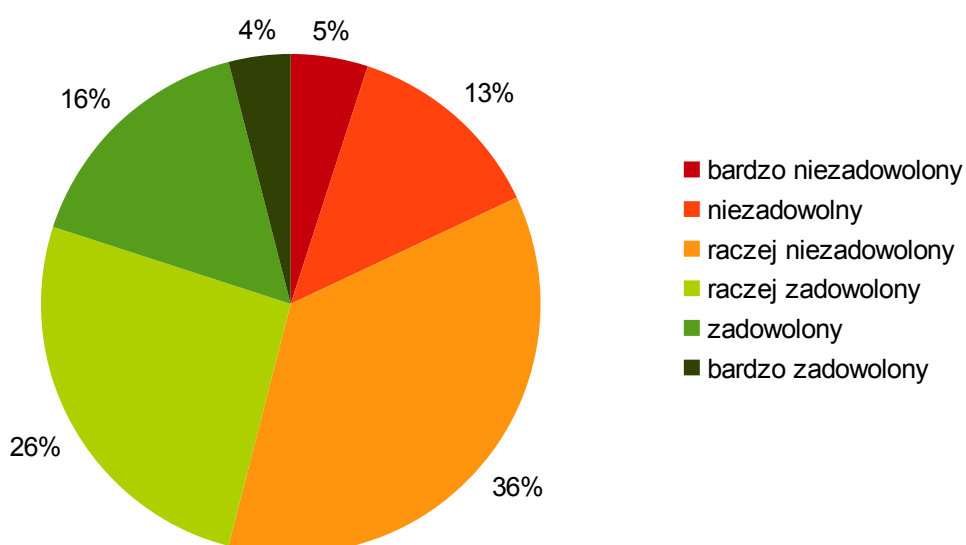
Wykres 7. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do rynku pracy na terenie objętym badaniem

Źródło: badania własne (n=298).

Rynek pracy jest obszarem najgorzej ocenionym w badaniu. Za ledwie 5% badanej populacji jest zadowolone lub bardzo zadowolone ze swojej sytuacji ekonomicznej. Tak skrajnie niski wynik wymaga szczególnej uwagi ze strony LGD – wśród respondentów przeważały bowiem osoby pracujące, które powinny oceniać ten obszar lepiej niż mieszkańcy pozbawieni zatrudnienia. Przytłaczająca większość respondentów (ponad 80%) wskazała na swoje niezadowolenie z tego obszaru życia, w dodatku aż co czwarty badany ocenił ta kategorią przy użyciu najniższej, skrajnej oceny.

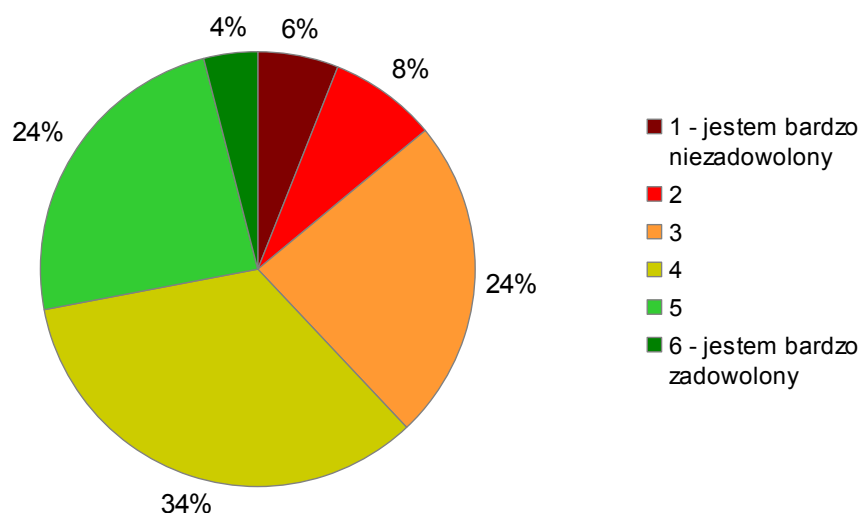
Wykres 8. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do aktywności społecznej

Źródło: badania własne (n=300).

Ocena trzeciej kategorii, aktywności społecznej mieszkańców, jest lepsza. Stosunkowo duża grupa respondentów nie ma wyrobionej wyraźnej opinii na ten temat (dominują odpowiedzi „raczej zadowolony” i „raczej niezadowolony”). W lekkiej przewadze są jednak osoby niezadowolone z tego obszaru życia (stosunek wynosi 46% do 54% na korzyść niezadowolonych).

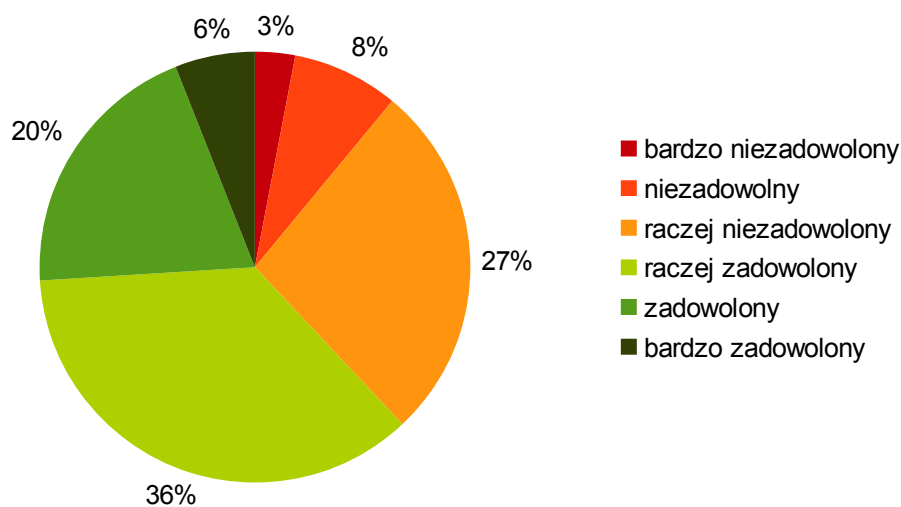
Wykres 9. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do sportu i rekreacji

Źródło: badania własne (n=299).

Sport i rekreacja to jedna z lepiej ocenionych kategorii – pozytywnie i bardzo pozytywnie ocenia ją 28% badanych, kolejne 33% osób jest „raczej zadowolonych” z funkcjonowania tego wymiaru życia lokalnego. Tylko 14% badanych uznało, że należy wystawić złą lub bardzo złą opinię w tym temacie.

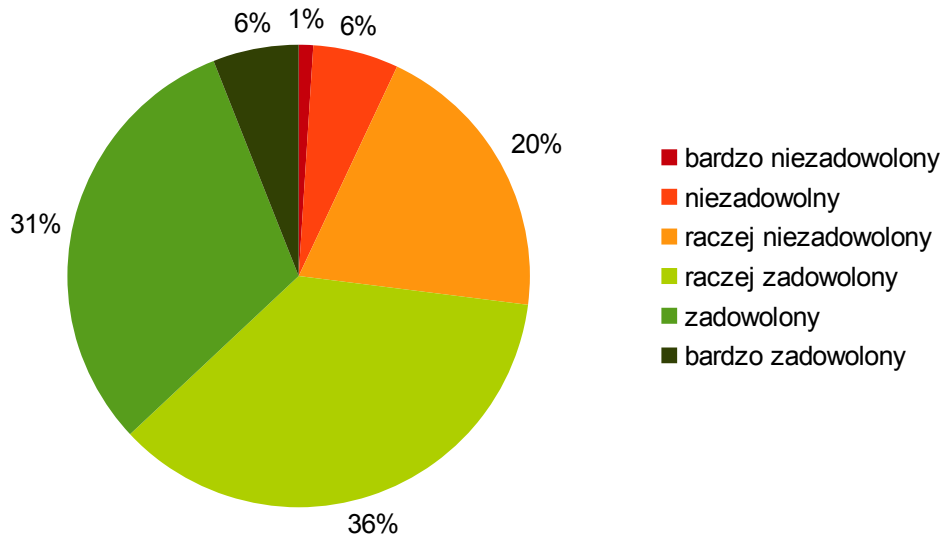
Wykres 10. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do kultury, historii, tradycji

Źródło: badania własne (n=298).

Kolejna kategoria obejmowała zadowolenie w obszarze „Kultura, historia, tradycje”. Ponownie, większość respondentów nie ma silnie sformułowanej opinii na ten temat, ale przeważają oceny pozytywne. Zadowoleni i bardzo zadowoleni stanowią 26% badanych, podczas gdy niezadowolonych i bardzo niezadowolonych jest zaledwie 11%.

Wykres 11. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do edukacji

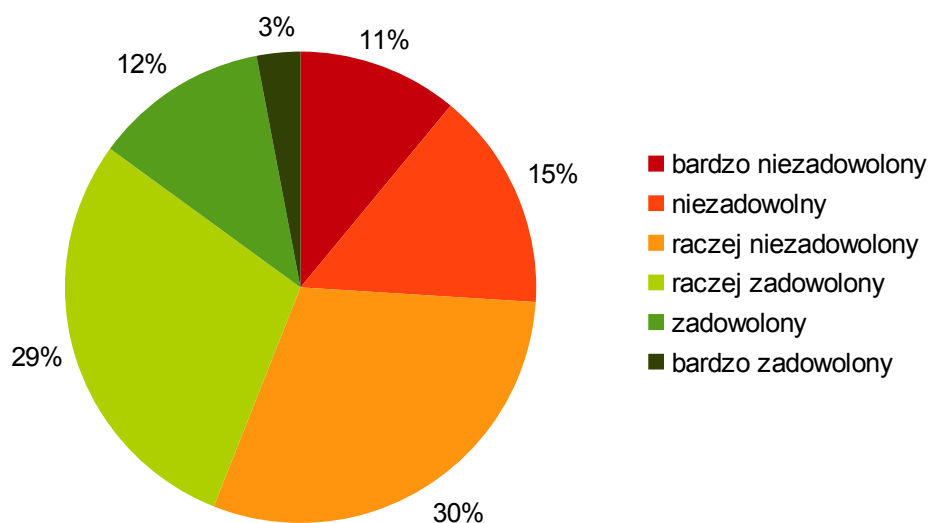

Źródło: badania własne (n=299).

Ciekawie prezentują się opinie respondentów w odniesieniu do dwóch kolejnych kategorii: edukacji i ochrony zdrowia. Są to skomplikowane systemy, których braki i niedociągnięcia są szeroko komentowane w polskim społeczeństwie. Ich funkcjonowanie jest też uzależnione raczej od decyzji podejmowanych na szczeblu centralnym, a nie lokalnym.

Tymczasem w kategorii edukacja, opinie mieszkańców są zaskakująco pozytywne, wyraźnie zadowolonych jest aż 37% mieszkańców (niezadowoleni i bardzo niezadowoleni stanowią raptem 7% badanych)

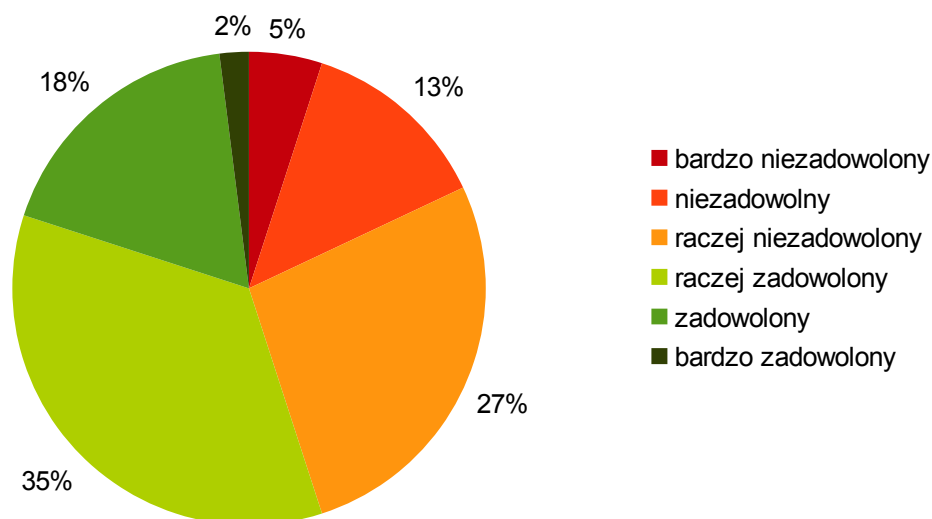
Wykres 12. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do ochrony zdrowia

Źródło: badania własne (n=298).

Służba zdrowia w badaniu nie wypadła dobrze, choć zapewne i tak wynik jest lepszy niż można by się spodziewać. Ilość zadowolonych respondentów jest zdecydowanie mniejsza niż w obszarze edukacji. Wyraźnie niezadowoleni stanowią 11% badanej populacji, a 59% respondentów wskazała na kategorie neutralne.

Wykres 13. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do infrastruktury komunalnej

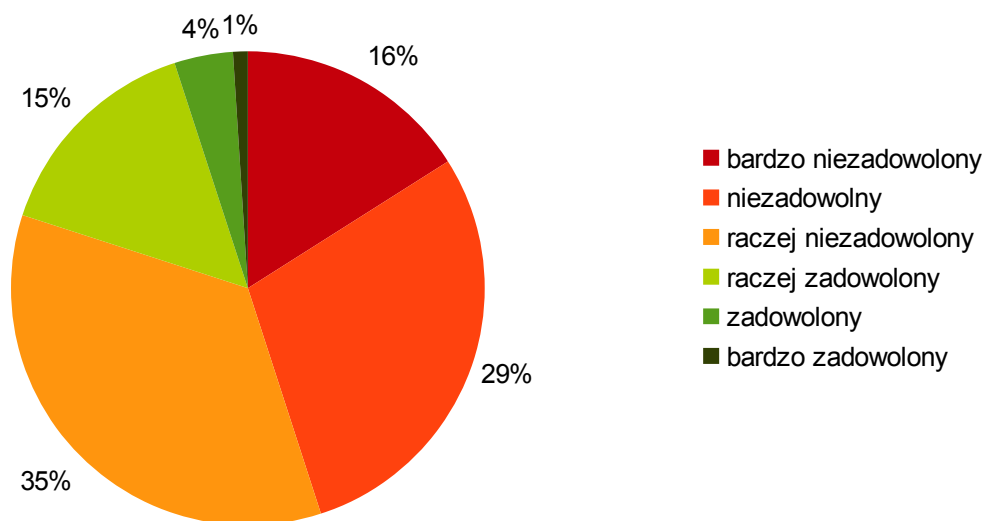

Źródło: badania własne (n=296).

Co ciekawe, mieszkańcy obszaru LGD oceniają stan infrastruktury komunalnej przeciętnie. Jest to jednocześnie dziedzina, gdzie największy odsetek respondentów wskazał odpowiedzi „raczej zadowolony” i „raczej niezadowolony”, co może świadczyć o braku wyraźnej wyrobionej opinii wśród respondentów.

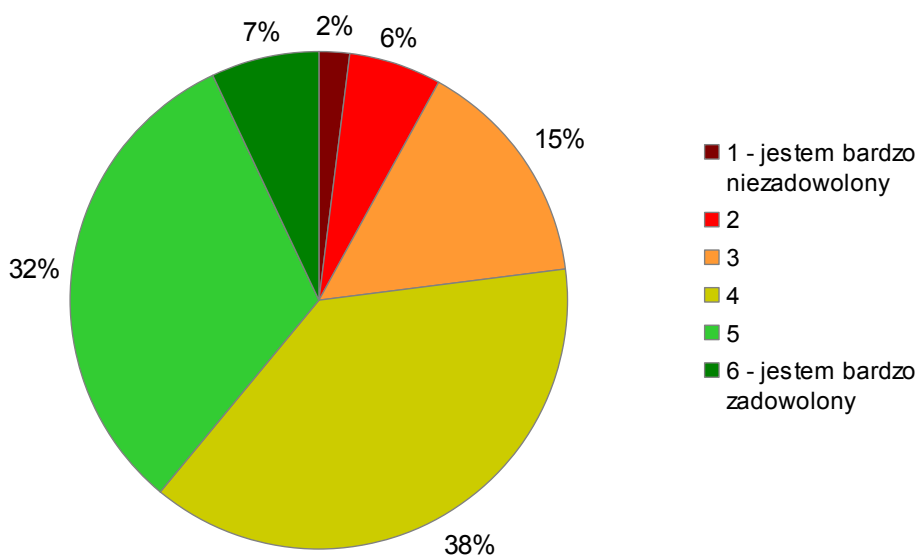
Wykres 14. Zadowanie mieszkańców w odniesieniu do zarobków

Źródło: badania własne (n=295).

Zadowanie z zarobków jest po rynku pracy najgorzej ocenianym obszarem. Aż 45% jest wyraźnie niezadowolonych. W przeciwieństwie do nich osoby mocno optymistyczne w swoich ocenach stanowią jedynie 5% badanych. Zła sytuacja na rynku pracy i niskie zarobki określają podstawowe potrzeby mieszkańców.

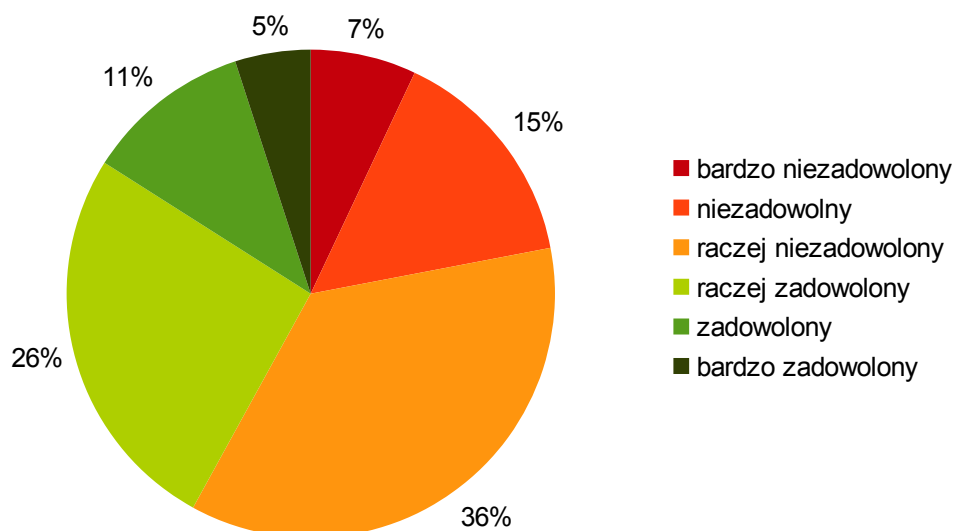
Wykres 15. Zadowanie mieszkańców w odniesieniu do estetyki miejscowości

Źródło: badania własne (n=301).

Estetyka miejscowości to ponownie wysoko oceniana przez mieszkańców kategoria. Aż 78% mieszkańców można tu uznać za zadowolonych, natomiast tylko 2% jest bardzo niezadowolonych.

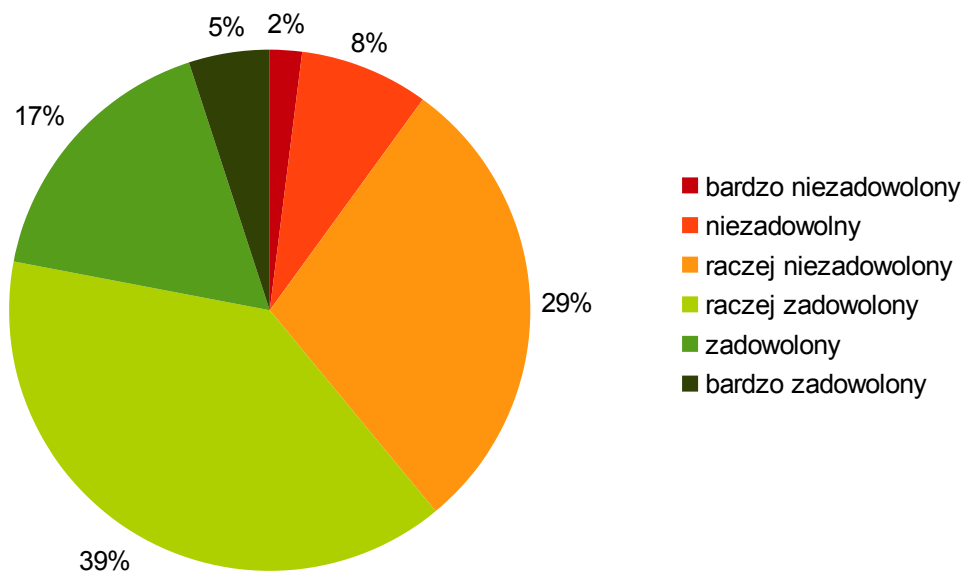
Wykres 16. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do oferty spędzania wolnego czasu

Źródło: badania własne (n=300).

W przypadku oceny oferty spędzania wolnego czasu na obszarze objętym badaniem dominowała grupa respondentów mająca problem z precyzyjnym określeniem oceny (ponad połowa respondentów wskazała na kategorie neutralne). Wśród wyrazistych odpowiedzi dominują osoby niezadowolone (22% wskazań) nad zadowolonymi (16% wskazań).

Wykres 17. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do ochrony środowiska naturalnego

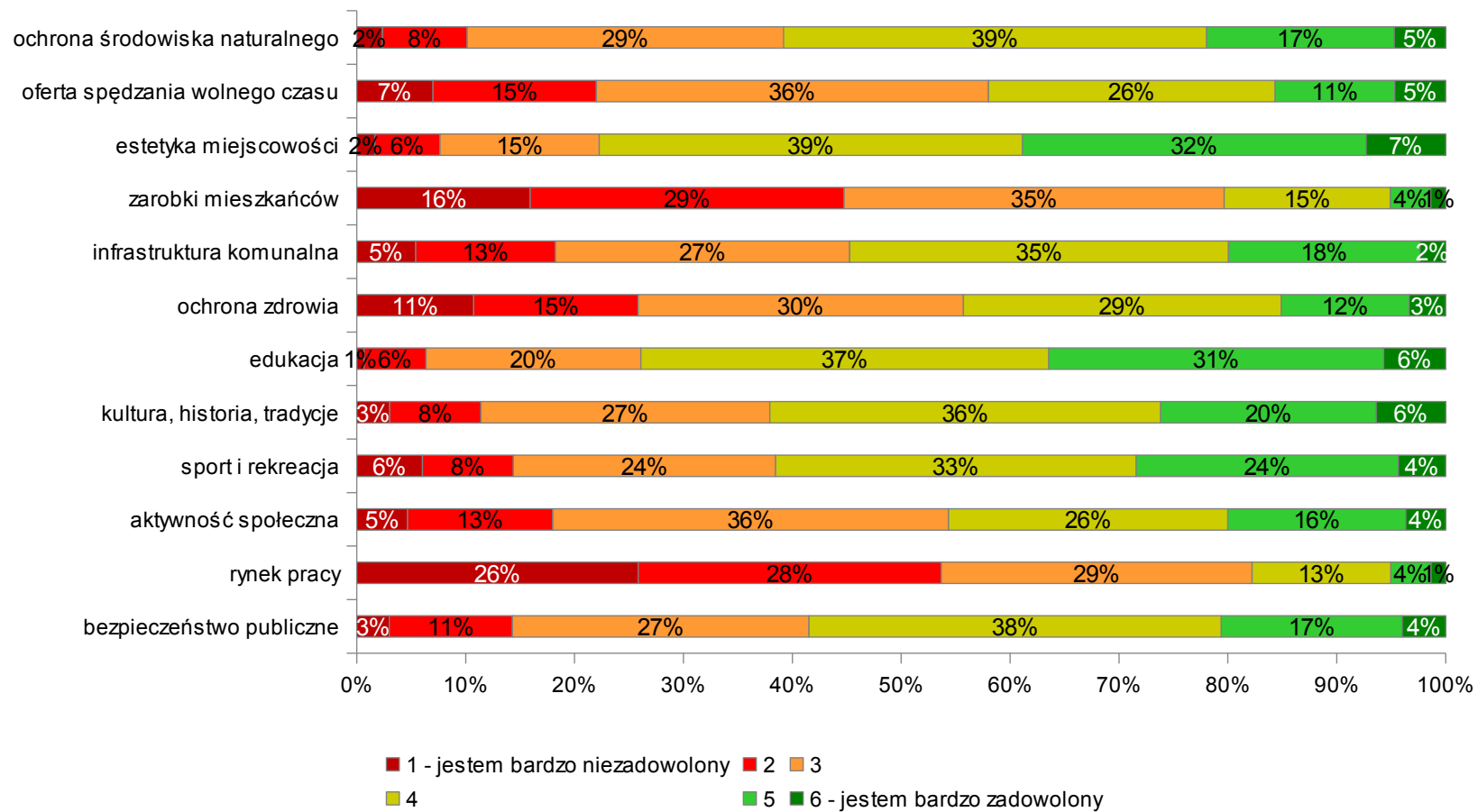
Źródło: badania własne (n=296).

Wyniki badań wskazują, że w obszarze ochrony środowiska naturalnego (po raz kolejny) respondenci nie mają wyraźnie określonego zdania. Większość badanych (68%) wskazała

odpowiedzi: „raczej zadowolony” oraz „raczej niezadowolony”. Grupa wyraźnie zadowolonych stanowi tym razem 22% badanych w stosunku do 10% wyraźnie niezadowolonych.

Zsumowane wyniki oceny mieszkańców w poszczególnych kategoriach prezentuje poniżej przedstawiony wykres.

Wykres 18. Zadowolenie w poszczególnych obszarach funkcjonowania badanych społeczności

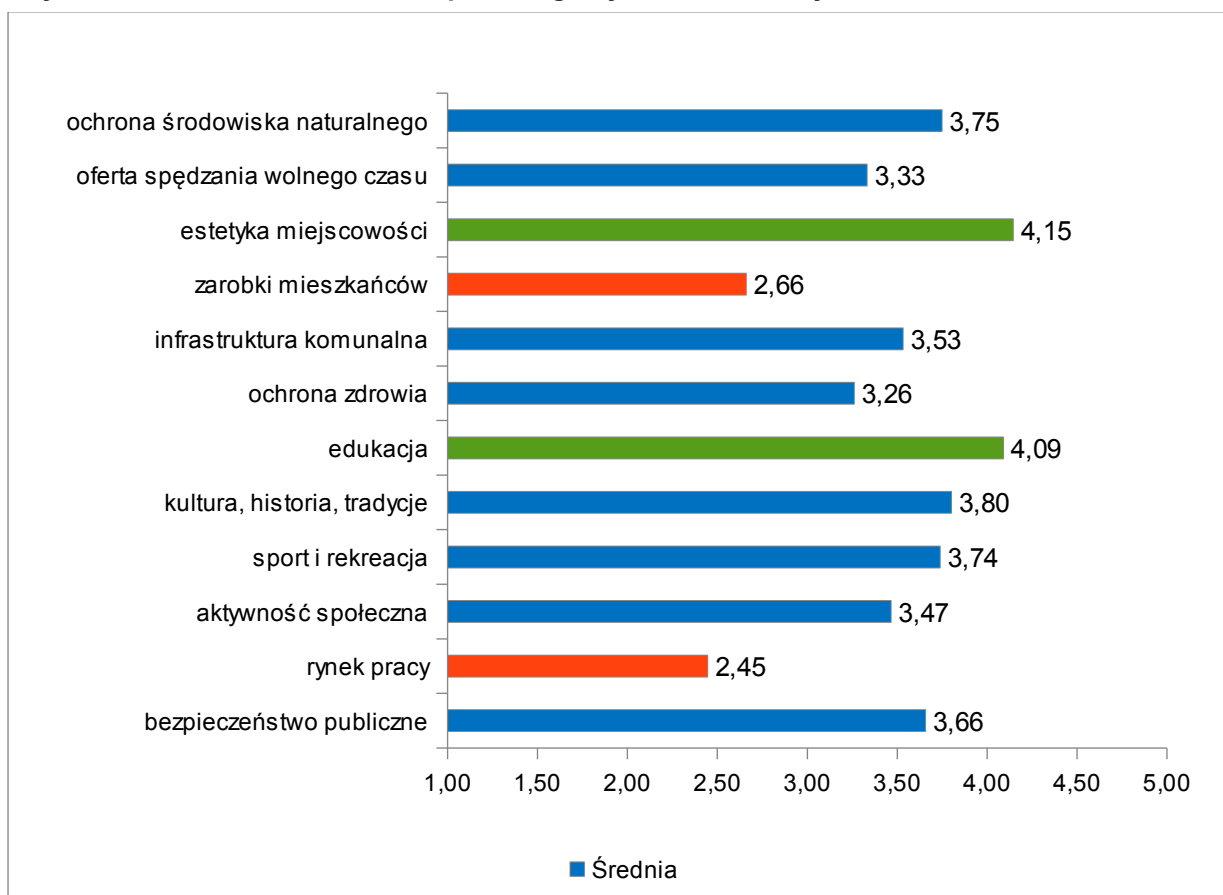

Źródło: badanie własne (n=295-301).

Odpowiedź na pytania o zmiany w poszczególnych obszarach funkcjonowania miejscowości komplikują nam nieco obraz sytuacji. Optymizm rozwojowy mieszkańców załamuje się w dwóch wypadkach. Bardzo źle oceniany jest obszar rynku pracy i zarobków mieszkańców. Wyraźnie widać, że element ten stanowi w tej chwili największą bolączkę badanego obszaru. Stosunkowo gorzej niż średnia zostały też ocenione takie elementy jak: służba zdrowia i oferta spędzania wolnego czasu.

W ten sposób mieszkańcy stworzyli mapę problemową obszaru. Ogólnie optymistyczni i zadowoleni z zamieszkania w określonych miejscowościach podkreślają jednak problemy ekonomiczne oraz częściowo infrastrukturalne związane z funkcjonowaniem w danym regionie. Wydaje się, że aktywność zarówno sektora publicznego, jak i organizacji pozarządowych powinna zostać ukierunkowana właśnie na te obszary.

Wykres 19. Ocena zadowolenia w poszczególnych obszarach życia na obszarze badania

Źródło: badania własne (n=295-301).

Także analizy bazujące na zmiennych ilościowych podkreślają zaobserwowaną zależność. Dwa wymienione wcześniej obszary funkcjonowania mieszkańców na terenie gmin objętych badaniem wyraźnie ciąży w dół. Ta cecha badanych osób była niezależna od gminy, płci, sytuacji zawodowej, jednak zależna wobec przynależności respondentów do organizacji pozarządowych.

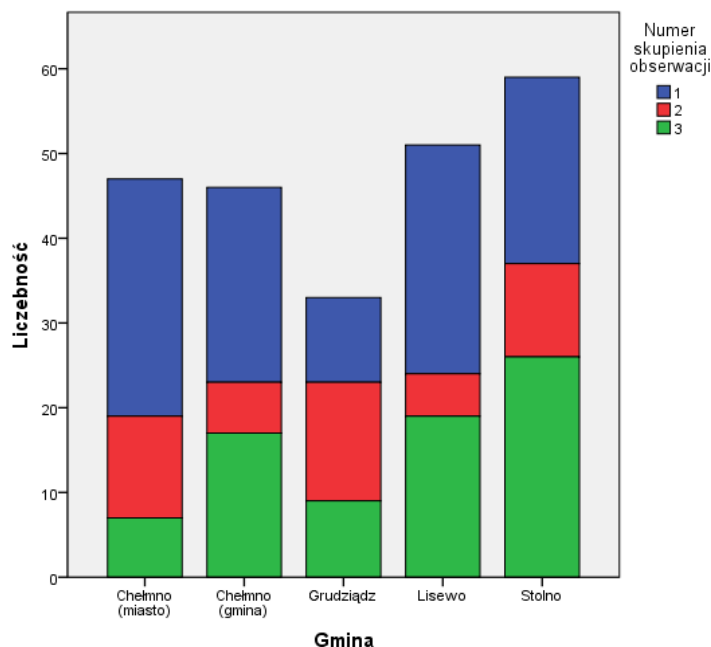
Reasumując, jeszcze raz należy podkreślić – pomimo wysokiej satysfakcji z życia na terenie objętym badaniem, czynniki ekonomiczne oceniane są bardzo nisko. Widać tu rozdzźwięk pomiędzy subiektywnym, ogólnym zadowoleniem z życia a jego kluczowymi elementami.

Należy w tym miejscu zauważyć, że populacja nie jest jednolita i jeśli chodzi o poziom satysfakcji – dodatkowe analizy pozwoliły wyodrębnić (analiza skupień k-means⁴) trzy istotne grupy respondentów występujących na obszarze badania:

- **Optymiści** - **34%** populacji to osoby ogólnie zadowolone z życia na obszarze objętym badaniem. Bardzo wysokie oceny poszczególnych aspektów funkcjonowania przeplatają się z niską (ale powyżej średniej) oceną zarobków i rynku pracy.
- **Umiarkowani optymiści** – **45%** populacji to osoby dość zadowolone z życia na terenie objętym badaniem. Umiarkowanie wysokie oceny poszczególnych obszarów badania przeplatają się z niską (w granicach średniej) oceną sfery ekonomicznej.
- **Pesymiści** – **21%** populacji to respondenci o wyraźnie niższym wskaźniku satysfakcji z zamieszkania na obszarze objętym badaniem. W ich wypadku czynniki ekonomiczne bardzo wyraźnie obniżają poziom zadowolenia. Można przypuszczać, że jest to grupa o wyraźnie niższych dochodach, dla której sytuacja ekonomiczna regionu jest szczególnie istotna.

Dalsze analizy pod kątem typu respondenta wykazały, że stosunkowo największa liczba pesymistów zamieszkuje obszar gminy Grudziądz, natomiast najwięcej optymistów jest wśród osób zamieszkujących gminę Stolno.

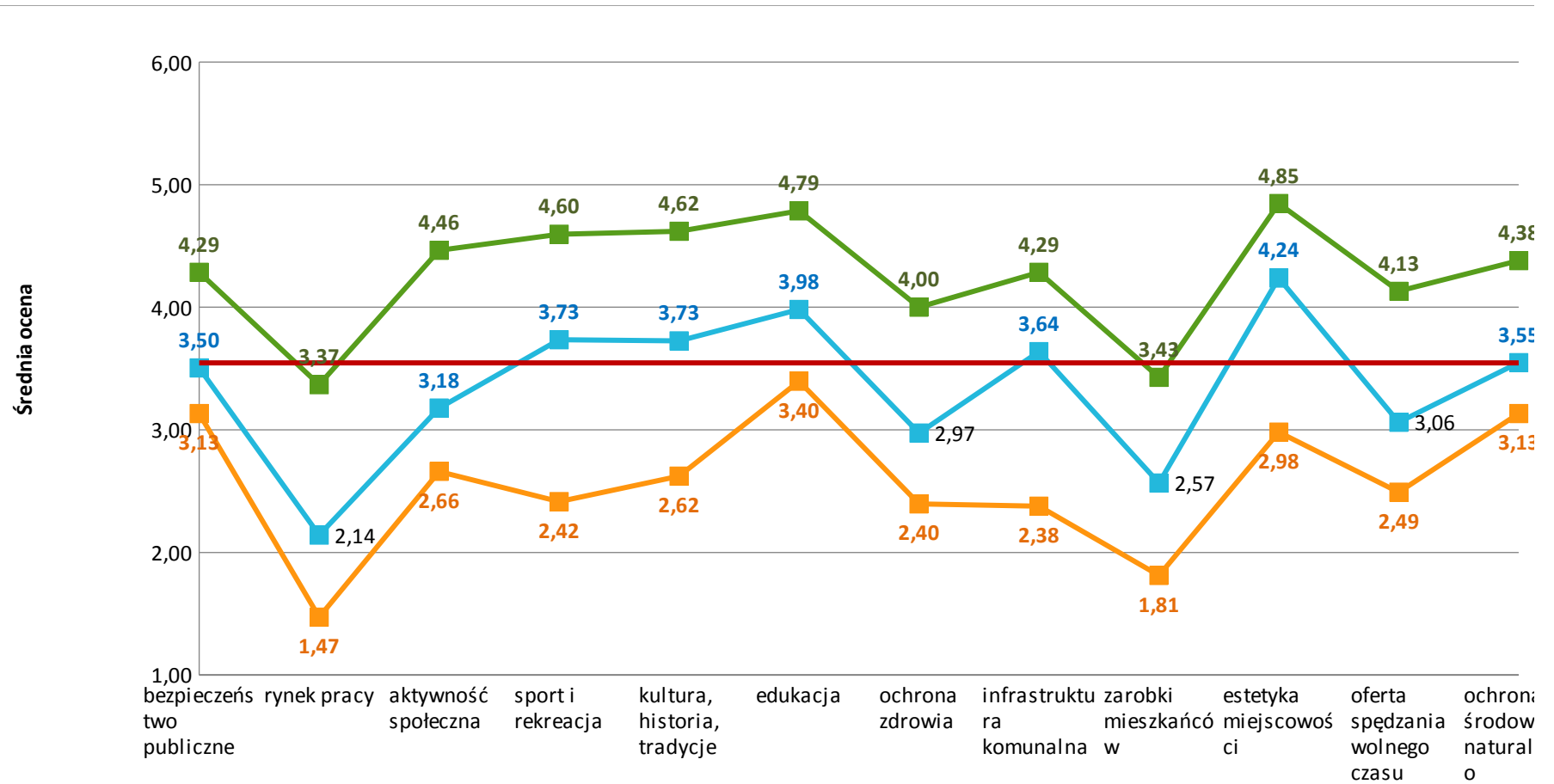
Wykres 20. Typ respondenta a gmina

Źródło: badania własne (n=236).

⁴ Analiza k-means pozwala podzielić badanych na spójne grupy, w zależności od tego jak respondenci odpowiadali na pytania. W tym wypadku podział nastąpił na podstawie pytania o ocenę zmian w poszczególnych obszarach życia na terenie objętym badaniem.

Wykres 21. Ocena satysfakcji z funkcjonowania poszczególnych obszarów życia na obszarze badania a typ respondenta

Źródło: badania własne (n=250).

Opinie wszystkich respondentów, niezależnie od segmentu, do którego zostali zakwalifikowani załamują się w sposób szczególny w czterech przypadkach: rynek pracy, ochrona zdrowia, zarobki mieszkańców, oferta spędzania wolnego czasu. Nie można jednak porównywać niezadowolonych z rynku pracy optymisty, gdzie średnia wynosi 3,37, a pesymisty, gdzie średnia to 1,47. Zasadniczą różnicę w opiniach można jednak zauważyć przy sporcie i rekreacji oraz kulturze, historii i tradycjach, gdzie rozpiętość opinii jest największa.

Segmentacja respondentów nie ujawniła istotnych statystycznie różnic pomiędzy płciami. Dane wbrew powszechnej opinii nie wskazują na gorszą sytuację ekonomiczną kobiet, które nie dominują w grupie mieszkańców niezadowolonych z powodów ekonomicznych. Jest to dość pozytywne zjawisko, niezbyt powszechne na obszarach wiejskich w Polsce.

Aby ustalić wagę poszczególnych kategorii w planowaniu rozwoju obszaru respondenci mieli za zadanie wskazać priorytetowe obszary działań, które wymagają natychmiastowej interwencji (każdy respondent mógł ich wskazać maksymalnie 5). Poproszono ich o wybór najpilniejszych spośród 12 kategorii, użytych w poprzednim pytaniu oraz jednej dodatkowej „Więzi sąsiedzkie”. Na etapie konstrukcji narzędzia przyjęto bowiem założenie, że niska ocena danej kategorii nie oznacza jeszcze automatycznie potrzeby dokonywania istotnych interwencji w tym zakresie. Ze względu na ograniczone środki finansowe, dostępne w ramach LSR, konieczne jest ustalenie dziedzin, które mieszkańcy postrzegają jako wymagające najpilniejszego wsparcia.

Wykres 22. Priorytetowe obszary działań (wielokrotne odpowiedzi nie sumują się do 100%).

Źródło: badania własne (n=302).

W pytaniu o kierunki najpilniejszych działań 86% respondentów wskazało na rynek pracy a 65% na poprawę zarobków. Wyraźnie wskazuje to na ekonomiczne priorytety mieszkańców regionu. Bardzo wysoki odsetek oczekuje też interwencji w zakresie bezpieczeństwa publicznego (odpowiedź taką wskazało 54% badanych, choć kategoria otrzymała średnią ocenę we wcześniejszym pytaniu). W dalszej kolejności mieszkańcy oczekują działań w zakresie:

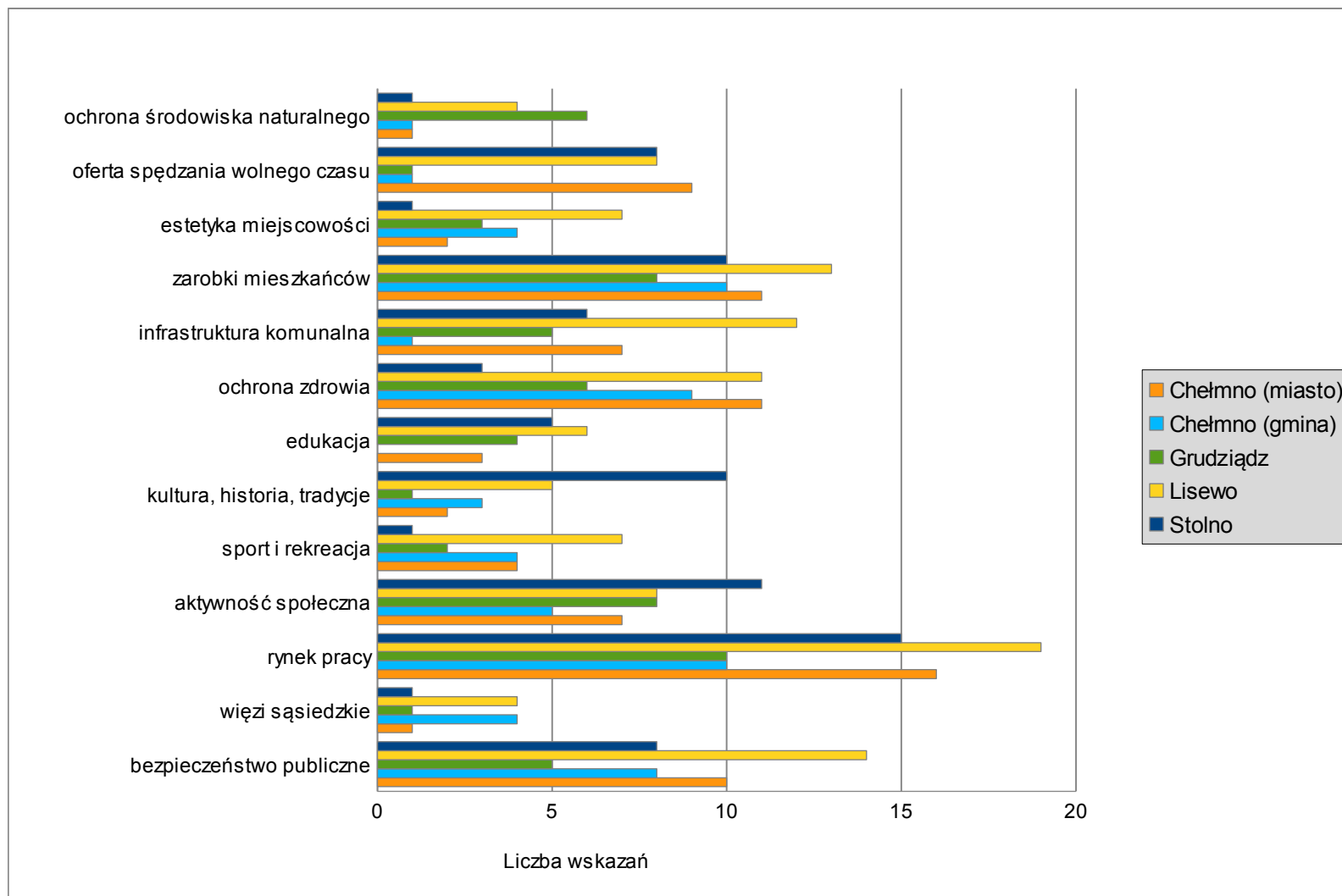
- aktywności społecznej
- ochrony zdrowia,
- infrastruktury komunalnej,
- oferty spędzania wolnego czasu.

Na podstawie analizy odpowiedzi na to pytanie można stwierdzić, że w oczach mieszkańców najmniej istotne (w momencie badania) były inwestycje związane z więziami społecznymi oraz ochroną środowiska naturalnego.

Szczegółowe analizy odpowiedzi respondentów ukazały istotne różnice ze względu na gminę. Tak duże zróżnicowanie wewnętrzne badanej populacji może świadczyć o niedostosowaniu aktualnej oferty obszaru (w poszczególnych dziedzinach tematycznych) do potrzeb przedstawicieli danych gmin.

Wyniki badań pomimo generalnie wysokiej oceny satysfakcji rysują w przypadku kilku gmin zdecydowanie czarniejszy obraz sytuacji. Gmina Lisewo i Miasto Chełmno wyraźnie gorzej od innych oceniają lokalny rynek pracy, wysokość zarobków i częściej wskazują na te elementy jako priorytetowe dla działań na rzecz rozwoju regionu.

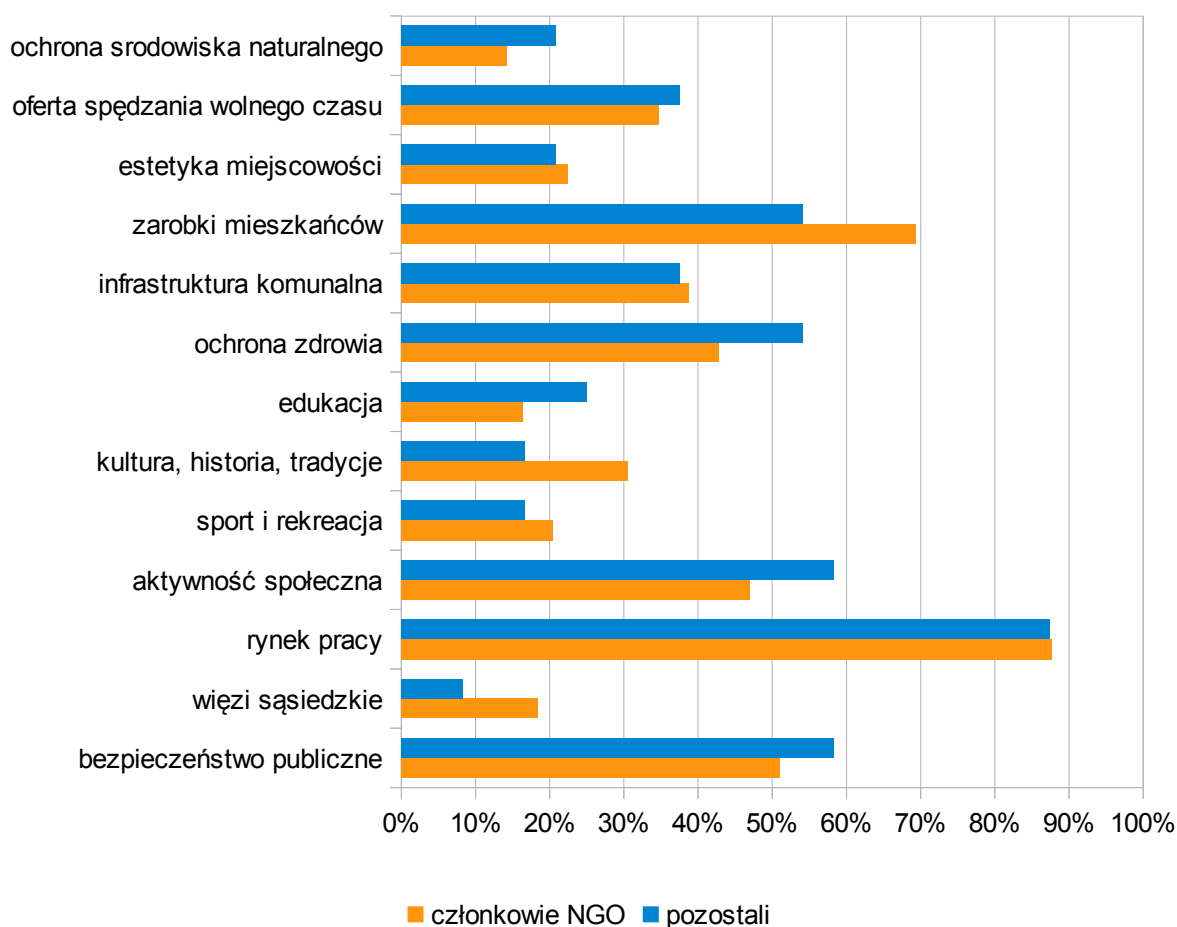
Wykres 23. Priorytetowe obszary działań a gmina.

Źródło: badania własne (n=84).

Kolejną zmienną silnie różnicującą odpowiedzi w tym pytaniu okazała się przynależność do organizacji trzeciego sektora. Wśród lokalnych działaczy społecznych częściej pojawiały się odpowiedzi wskazujące na konieczność pilnych działań w zakresie zarobków mieszkańców, infrastruktury komunalnej i kultury, historii tradycji. Badani, którzy nie działają społecznie znacznie częściej zaś podkreślali wagę oferty spędzania wolnego czasu, aktywności społecznej i bezpieczeństwa publicznego.

Wykres 24. Priorytetowe obszary działań a przynależność do organizacji III sektora (wielokrotne odpowiedzi nie sumują się do 100%)

Źródło: badania własne (n=84).

Największy rozdźwięk widać przy kategoriach: ochrona środowiska naturalnego, ochrona zdrowia, edukacja, aktywność społeczna – w tych przypadkach, ci, którzy nie należą do organizacji uważają, że dziedziny te są priorytetowe. Natomiast jeśli chodzi o zarobki mieszkańców, zdecydowanie ci, którzy należą do tego typu organizacji częściej wskazują na konieczność poprawy zarobków mieszkańców.

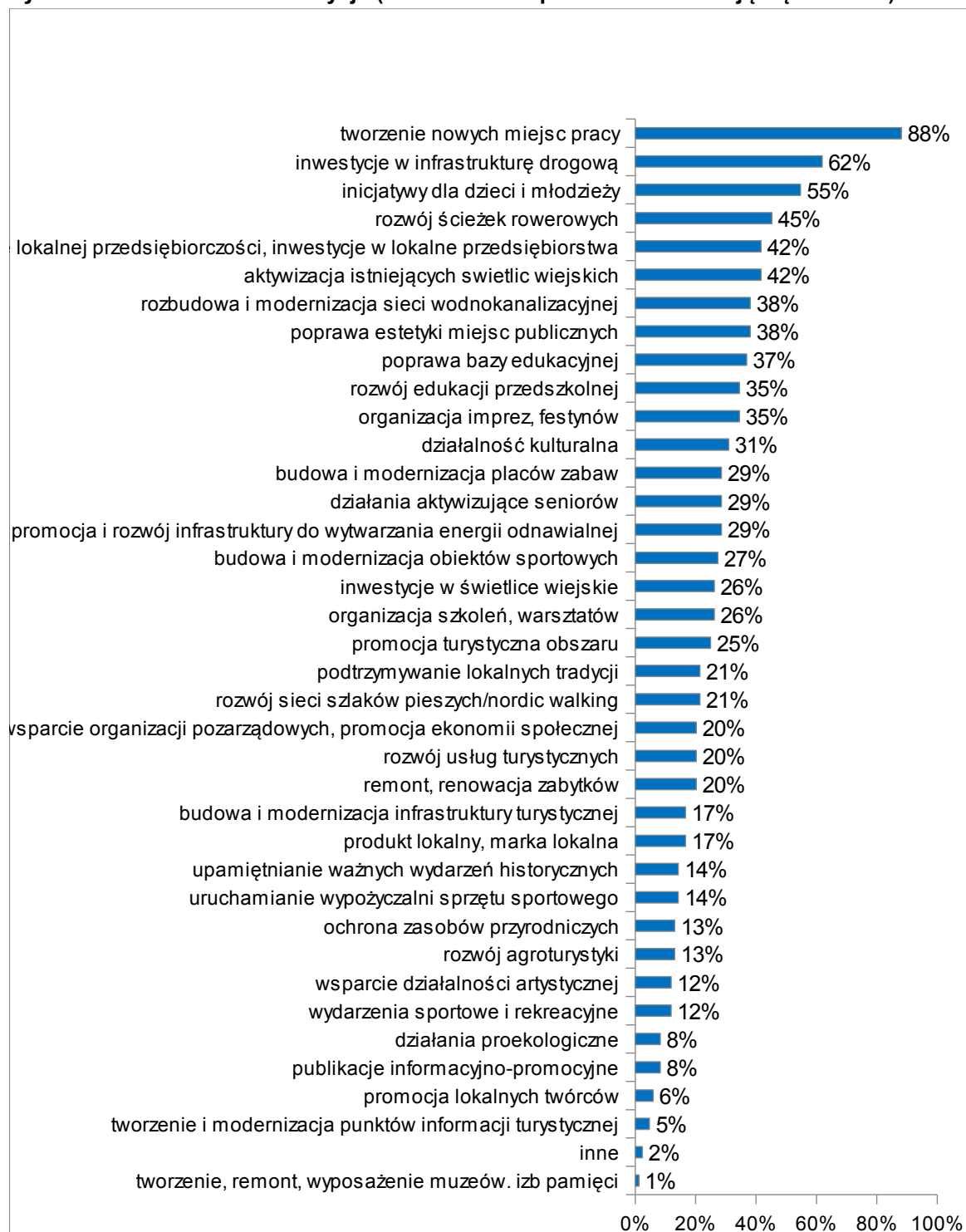
Podsumowanie: analiza poszczególnych obszarów tematycznych wskazuje, że najpilniejsze w oczach mieszkańców są działania w dziedzinie rynku pracy i zarobków mieszkańców. Temat ten szczególnie mocno akcentowany jest przez mieszkańców gminy Lisewo i miasta Chełmno, których sytuacja ekonomiczna w mniemaniu mieszkańców, wydaje się być gorsza niż w innych. Stosunkowo często pojawiały się też wskazania dotyczące bezpieczeństwa publicznego. Wśród badanych można zauważyć różnice w priorytetach rozwojowych związane z zamieszkaniem na terenie danej gminy i faktem działalności w organizacjach trzeciego sektora.

3.3 Oczekiwane działania

Opinie mieszkańców na temat preferowanych obszarów priorytetowych zostały uszczegółowione poprzez blok pytań dotyczących konkretnych działań, których oczekują mieszkańcy.

Pierwsze pytanie z tego bloku było pytaniem półotwartym z listą 37 przykładowych działań, które realizowane były do tej pory w ramach LSR lub zostały zgłoszone jako pożądane w przyszłości. Każdy respondent mógł wskazać maksymalnie 10 odpowiedzi, które jego zdaniem są najbardziej potrzebne mieszkańcom

Wykres 25. Oczekiwane inwestycje (wielokrotne odpowiedzi nie sumują się do 100%)

Źródło: badania własne

Ekonomiczna orientacja mieszkańców uwidacznia się w wynikach pytań o najpilniejsze, konkretne inwestycje, które powinny zostać zrealizowane na obszarze objętym badaniem w najbliższym czasie. W odpowiedziach bardzo wyraźnie dominuje nad innymi kategoriami

potrzeba tworzenia nowych miejsc pracy – to kolejny dowód na poczucie ekonomicznego zagrożenia wśród respondentów. Dodatkowo respondenci często wskazywali na konieczność wsparcia lokalnej przedsiębiorczości, inwestycji w lokalne przedsiębiorstwa. Kolejna kategoria dotyczy inwestycji w obszarze infrastruktury komunalnej – sieć wodociągowa, kanalizacyjna, dróg i to zarówno samochodowych, jak i ścieżek rowerowych. Dość wysoko oceniono też konieczność podejmowania działań z zakresu aktywizacji świetlic oraz inicjatyw dla dzieci i młodzieży.

Respondenci zdecydowanie najrzadziej wskazywali na rozwój usług turystycznych, działania z zakresu ekologii, historii i sztuki.

Analiza oczekiwanych inwestycji wskazuje na ich dość podstawowy charakter. W celu lepszego uocznienia oczekiwań mieszkańców najczęstsze odpowiedzi pogrupowano w trzy zasadnicze bloki:

1. przedsiębiorczość,
2. infrastruktura,
3. aktywizacja.

Tabela 1. Oczekiwane inicjatywy w podziale na bloki: przedsiębiorczość, infrastruktura i aktywizacja

Przedsiębiorczość		Infrastruktura		Aktywizacja	
Kategoria:	Liczba wskazań	Kategoria:	Liczba wskazań	Kategoria:	Liczba wskazań
Tworzenie nowych miejsc pracy	74	Inwestycje w infrastrukturę drogową	52	Inicjatywy dla dzieci i młodzieży	46
Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, inwestycje w lokalne przedsiębiorstwa	35	Rozwój ścieżek rowerowych	38	Aktywizacja istniejących świetlic wiejskich	35
Produkt lokalny, marka lokalna	14	Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej	32	Działania aktywizujące seniorów	24
Rozwój usług turystycznych	17	Poprawa estetyki miejsc publicznych	32	Organizacja imprez, festynów	29
Rozwój agroturystyki	11	Poprawa bazy edukacyjnej	31	Organizacja szkoleń, warsztatów	22
RAZEM:	151	RAZEM:	185	RAZEM:	156

Źródło: badania własne

Drugie pytanie w tym bloku miało charakter otwarty. Respondentów poproszono o wskazanie maksymalnie 5 lokalnych projektów, którym należałoby przyznać wsparcie⁵. Próba odnalezienia wspólnych elementów wskazuje na: infrastrukturę wodno-kanalizacyjną, zajęcia dla dzieci i młodzieży, poprawę stanu dróg i ścieżek, aktywizację świetlic wiejskich, wsparcie lokalnej ekonomii. Proponowane rozwiązania często oscylują wokół sfery ekonomicznej i wzmocnienia lokalnego rynku pracy. Widać tutaj wyraźnie, że odpowiedzi respondentów w różnych blokach są spójne i logicznie powiązane, a proponowane działania stanowią odbicie problemów trapiących badane społeczności.

⁵ Pełna transkrypcja udzielonych odpowiedzi z zachowaniem oryginalnej pisowni znajduje się w załączniku nr 2 do raportu.

W zaprojektowanym narzędziu przewidziano także selekcję negatywną. W kolejnym pytaniu otwartym badani zostali poproszeni o wskazanie ewentualnych działań, które nie powinny być wspierane ze środków unijnych. Chodziło o sprawdzenie, jakie projekty (w opinii mieszkańców) nie powinny już otrzymywać wsparcia finansowego w kolejnych latach.

Kategorie działań, które oceniono negatywnie prezentują się w sposób zdecydowanie bardziej zaskakujący⁶. Przede wszystkim trzeba podkreślić fakt zmęczenia mieszkańców kolejnymi szkoleniami, festynami, jarmarkami, wydarzeniami promocyjnymi organizowanymi ze środków UE. Należy też zwrócić uwagę na pojawiające się głosy o potrzebie ograniczenia działań skierowanych na ekologię i wykorzystanie energii odnawialnej. Kolejny raz widać w tym bardzo inwestycyjne, ekonomiczne nastawienie badanych. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że mogą oni nie być w stanie powiązać efektów działań miękkich z trajektoriami rozwoju miejscowości.

W tym miejscu warto również wspomnieć o „akcji wlepkowej”, którą przedstawiciele LGD przeprowadzili w trzech szkołach:

- Centrum Kształcenia Praktycznego w Grubnie (gmina Stolno)
- Gimnazjum w Podwiesku (gmina Chełmno)
- Gimnazjum w Wałdowie (gmina Grudziądz).

Było to spotkanie z młodzieżą podczas lekcji wychowawczej, gdzie na forum klasowym zadano pytanie: **"Czego do tej pory nie było, co byś chciał aby było zrobione"**? Młodzież została poinstruowana przez prowadzących, że odpowiedzi mają zostać umieszczone na małych karteczkach samoprzylepnych w zwartej i konkretnej formie. Każdą propozycję należało umieścić na osobnej karteczce.

Zgodnie z opinią osób przeprowadzających akcje młodzież była pozytywnie zaskoczona możliwością wypowiedzi na temat otaczającej ją rzeczywistości. Uczniowie zadawali dużo pytań i byli bardzo aktywni, pokazali, że posiadają wiedzę na temat tego, co dzieje się u nich w gminie. Łącznie uzyskano aż 200 propozycji.

Najwięcej uwagi młodzi ludzie uczestniczący w badaniu poświęcili tematowi sportu. Aż 39% wskazań dotyczyło inwestycji w budowę lub remont obiektów sportowych: sal gimnastycznych, boisk szkolnych, basenów, skateparków itp. Kolejną sprawą najbardziej potrzebną, zdaniem młodych, jest organizacja wolnego czasu poprzez różnorodne kursy, spotkania, koncerty, kółka zainteresowań itp. Wskazań było tu aż 29%. Ostatnią wyraźną grupą odpowiedzi, które udało się wyodrębnić była poprawa stanu dróg oraz infrastruktury okołodrogowej, a także budowa ścieżek rowerowych (15% wskazań).

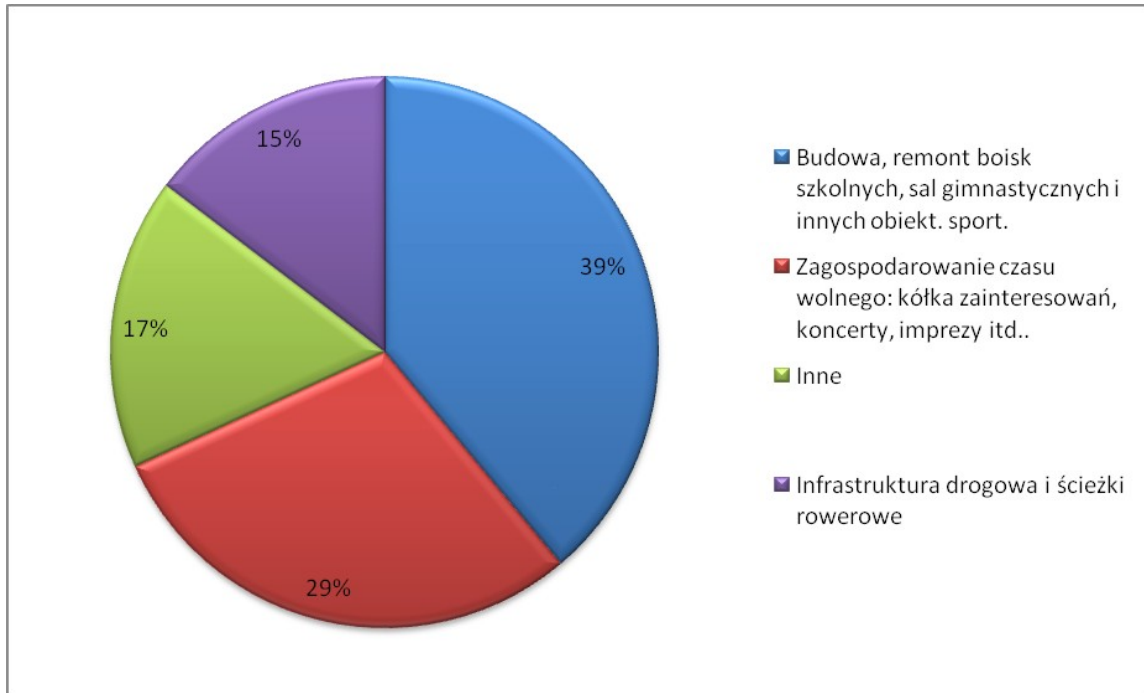
W kategorii „inne” dość często pojawiały się odpowiedzi dotyczące poprawy turystyki w regionie, a także niedostatecznej ilości połączeń autobusowych, budowy auli koncertowej. Pełna transkrypcja uzyskanych wyników znajduje się w załączniku nr 4 do raportu.

---

⁶ Pełna transkrypcja udzielonych odpowiedzi z zachowaniem oryginalnej pisowni znajduje się w załączniku nr 3 do raportu.

Powyższe wyniki wskazują wyraźnie, iż młodzi ludzie myślą przede wszystkim o rozwoju bazy sportowej, a także samodoskonaleniu poprzez różne kursy, spotkania itp.

Wykres 26. Odpowiedzi uczniów na pytanie: co należy zrobić na obszarze objętym badaniem?

Źródło: badanie własne (n=200).

Podsumowanie: na poziomie konkretnych działań respondenci wyraźnie oczekują inicjatyw związanych z tworzeniem nowych miejsc pracy, inwestycji infrastrukturalnych oraz działań aktywizacyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz seniorów). Po raz kolejny ujawnia się silne skoncentrowanie na problemach lokalnego rynku pracy. Badani najmniejszą wagę przykładają do organizacji szkoleń i wydarzeń kulturalnych.

Potrzeby obszaru według młodzieży wyglądają nieco inaczej. Priorytetem jest poprawa bazy sportowej i rekreacyjnej, poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu i inwestycje w infrastrukturę okołodrogową oraz ścieżki rowerowe.

3.4 Lokalni aktorzy

Kolejne pytanie dotyczyło oceny tego, kto zdaniem badanych działa na rzecz gminy. Respondenci mogli wskazać tutaj dowolną liczbę odpowiedzi. Rozkłady danych prezentuje wykres:

Wykres 27. Osoby/podmioty działające na rzecz rozwoju gminy (wielokrotne odpowiedzi nie sumują się do 100%).

Źródło: badania własne (n=84).

Odpowiedzi na pytanie o działalność na rzecz obszaru ujawniają kolejną dość typową dla wszystkich obszarów wiejskich w Polsce zależność. Ich mieszkańcy wskazują na przedstawicieli władz publicznych i samorządu lokalnego jako głównych aktorów decydujących o sytuacji danej gminy. Jest to dość niepokojąca charakterystyka wskazująca na bierność obywateli delegujących działania na rzecz swoich społeczności lokalnych na rzecz instytucji i osób prawnie do tego zobligowanych. Wytwarza to także swoistą próżnię, w której poza przedstawicielami samorządu nie wskazuje się na instytucje, które mogłyby podjąć działania.

Warto w tym miejscu podkreślić dość znaczną ilość wskazań na lokalne organizacje pozarządowe (szczególnie zaś LGD⁷) – w tej sytuacji często pełnią one rolę ciał realizujących dodatkowe zadania samorządu, mogą jednak stanowić realną alternatywę, podmiotu, który

⁷ Należy jednak pamiętać, że badanie realizowane było przez osoby zaangażowane w działalność LGD. Mogło to mieć wpływ na osiągnięty rezultat,

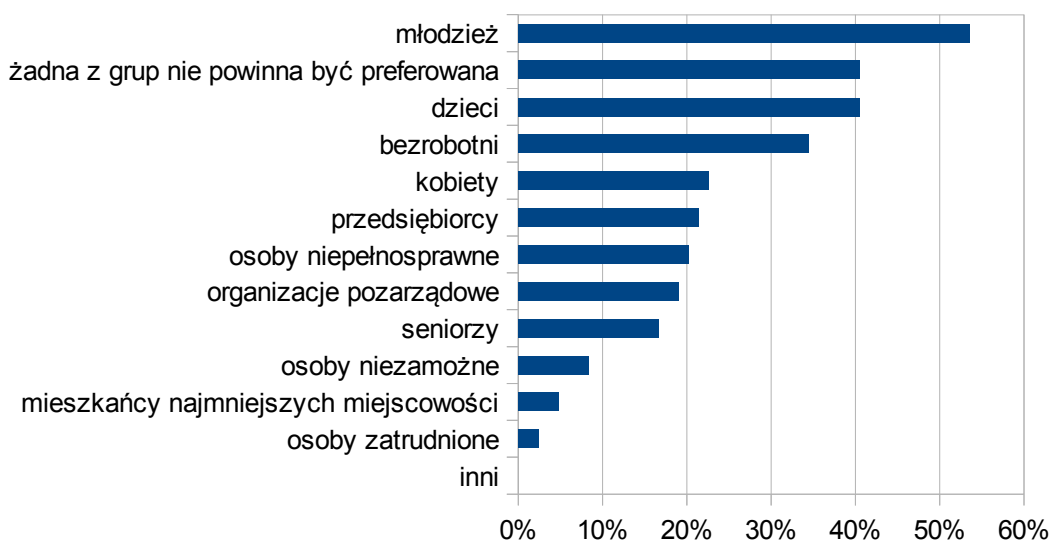
może podjąć aktywność zauważaną przez obywateli. Zastanawiający jest bardzo słaby wyniki kół gospodyń wiejskich, które respondenci wskazywali dwa razy rzadziej niż ochotnicze straż pożarne i trzy razy rzadziej niż ogół NGO.

W kontekście pozostałych wyników badania szczególnie martwiący powinien być rażąco niski odsetek wskazań na przedsiębiorców. Wydaje się, że mieszkańcy z jednej strony oczekują istotnej poprawy na rynku pracy, z drugiej zaś nie doceniają wkładu, jaki w rozwój poszczególnych gmin wnoszą osoby prowadzące działalność gospodarczą i kreujące w dużym stopniu lokalną sferę gospodarczą.

Drugie pytanie w ramach tego bloku dotyczyło wskazania w lokalnych społecznościach grup, które w ramach LSR powinny być traktowane priorytetowo, do których przede wszystkim należy kierować wsparcie. Respondenci mogli wskazać tutaj dowolną liczbę spośród zaproponowanych 13 kategorii. W kwestionariuszu przewidziano możliwość udzielenia odpowiedzi „żadna z grup nie powinna być preferowana, projekty mają służyć wszystkim mieszkańcom”.

Obowiązek wskazania w LSR pewnych grup docelowych wynika z wytycznych dotyczących RLKS (rozwój lokalny kierowany przez społeczność), jednak w kontekście badania ważne było ustalenie zarówno kogo należy preferować, ale także jak duże mają to być „udogodnienia”. Stąd kluczowe znaczenie ma rozkład poszczególnych odpowiedzi w tym pytaniu.

Wykres 28. Priorytetowi beneficjenci działań (wielokrotne odpowiedzi nie sumują się do 100%).

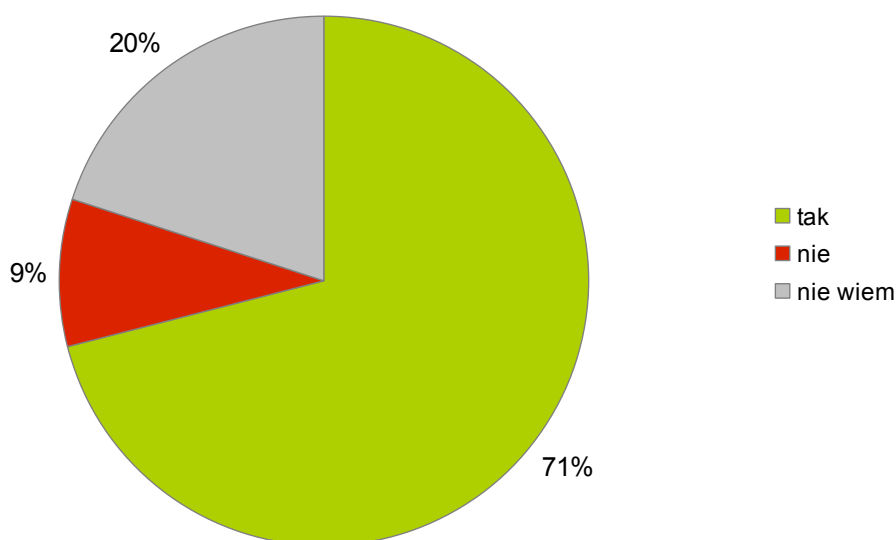
Źródło: badania własne (n=84).

W opinii badanych preferowana zdecydowanie powinna być młodzież. Kolejną odpowiedzią jest „żadna z grup nie powinna być preferowana” (aż 40% wskazań), a jeśli już to szczególnym wsparciem powinni zostać objęci najmłodsi mieszkańcy obszaru, czyli dzieci i w dalszej kolejności bezrobotni.

Co ciekawe, ekonomiczna orientacja badanych (bardzo wyraźna w poprzednich częściach) nie do końca przekłada się na wskazania dotyczące grup priorytetowych. W kontekście wcześniejszych wyników zaskakuje stosunkowo rzadkie wskazywanie przedsiębiorców, czy też niezamożnych mieszkańców.

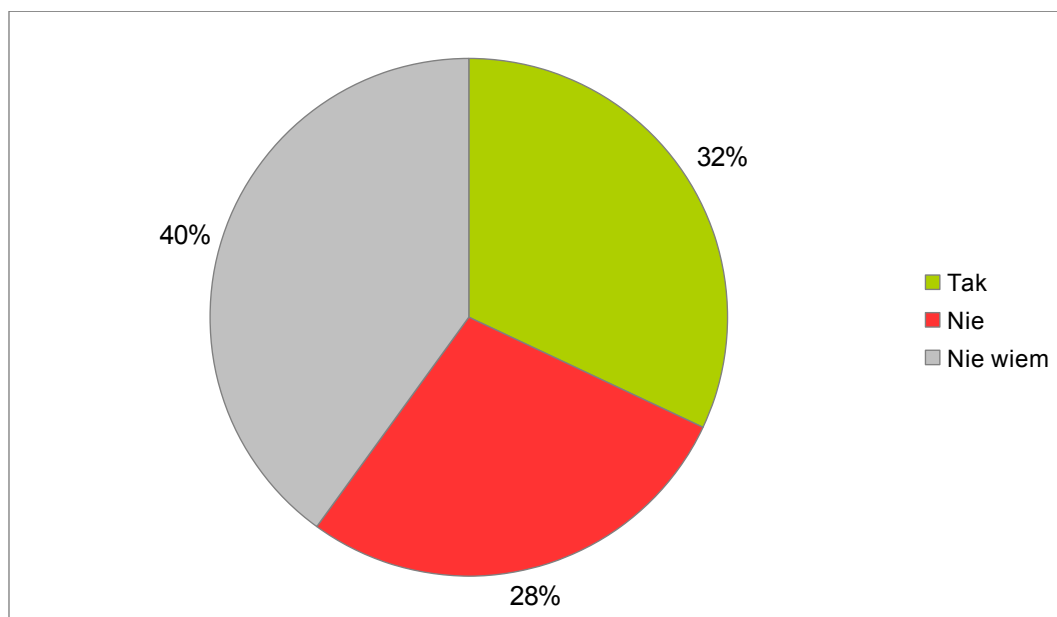
Kluczową rolę najmłodszych wzmacniają też wyniki dwóch pytań o siłę przywiązania do obszaru oraz perspektyw dla osób młodych w lokalnych społecznościach.

Wykres 29. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy chcesz aby Twoje dzieci/znane osoby młode pozostały w Twojej miejscowości?

Źródło: badania własne (n=84).

Wykres 30. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Twoje dzieci/znane osoby młode planują pozostać w Twojej miejscowości?

Źródło: badania własne (n=292).

Odpowiedzi na pierwsze pytanie wskazują na duży stopień przywiązania respondentów do regionu. Większość z nich uznała, że młodzież powinna zostać na obszarze objętym badaniem. Oznacza to, że region, pomimo problemów ekonomicznych w opinii respondentów jest atrakcyjnym miejscem do życia. Brakuje oznak „syndromu uciekiniera” – chęci do podjęcia migracji.

Wzmocnia to także zobiektywizowane pytanie o losy młodzieży w badanej społeczności. Oczywiście, w tym wypadku powiększa się odsetek nie mający zdania – jednak wciąż większość badanych uznaje, że młodzież planuje zostać w gminach objętych badaniem. Z punktu widzenia rozwoju lokalnego za bardzo niepokojący należy jednak uznać fakt, że spośród osób, które odpowiedziały na to pytanie prawie połowa stwierdziła, że młodzi ludzie planują opuścić rodzinne miejscowości (tylko 4% więcej respondentów wskazało, że młodzi planują na obszarze pozostać).

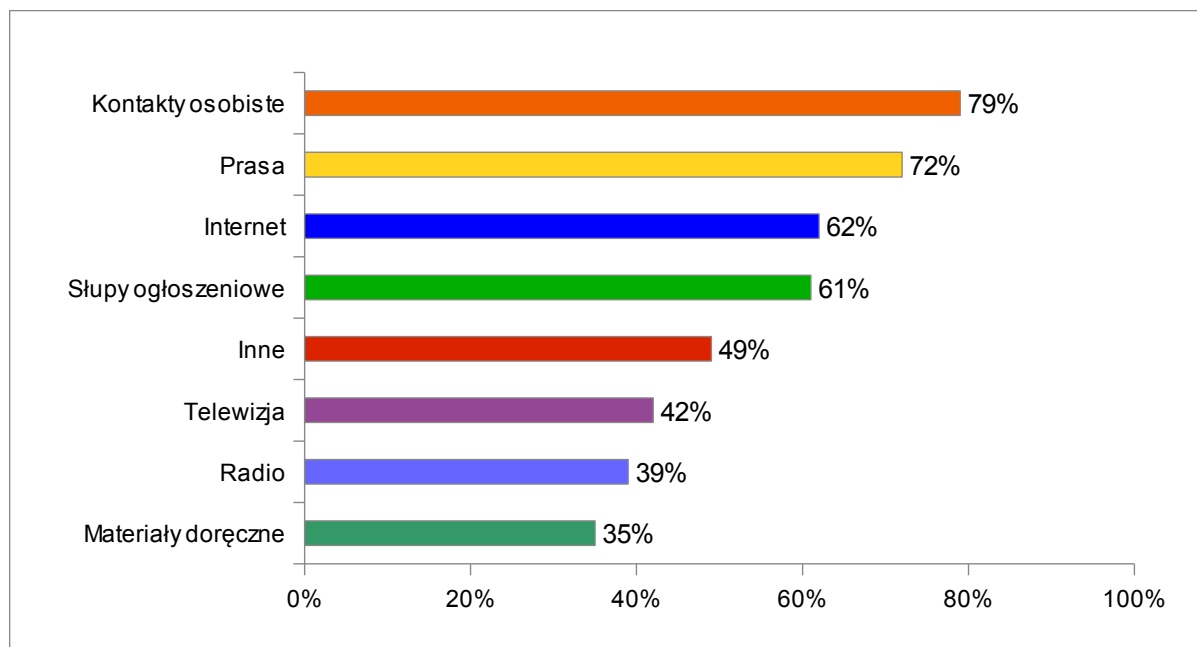
W tym wypadku nie dało się zaobserwować różnic pomiędzy gminami, płcią, statusem zawodowym czy przynależnością do stowarzyszeń. Respondenci dość zgodnie uznali, że młodzież jest potencjałem, w który warto inwestować, że warto najmłodszych zatrzymywać (szczególnie wobec wyraźnych obaw o ich plany migracyjne).

Podsumowanie: mieszkańcy postrzegają funkcjonariuszy publicznych jako głównych aktorów mających wpływ na rozwój obszaru. Takie delegowanie zadań rozwojowych wyłącznie na przedstawicieli władzy może w przyszłości przyczynić się do dalszej degradacji lokalnego trzeciego sektora i rozrostu „próżni społecznej”. Za największy potencjał obszaru badani uznają dzieci i młodzież. To do nich LGD powinna szczególnie ukierunkować swoje wsparcie.

3.5 Komunikacja

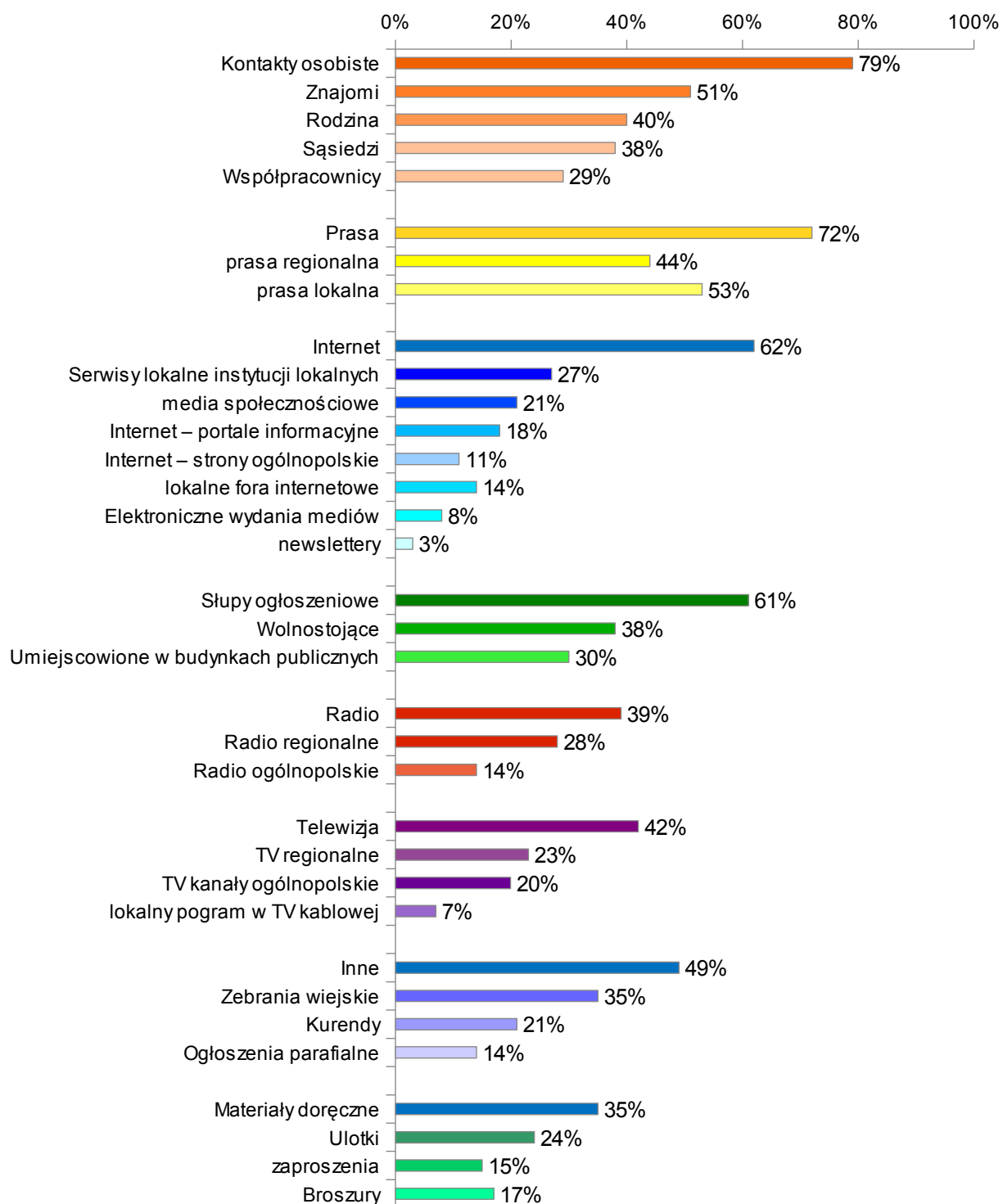
Ostatni blok pytań dotyczył komunikacji, sposobów pozyskiwania informacji o życiu społeczności lokalnej przez mieszkańców.

Wykres 31. Sposoby pozyskiwania informacji o społeczności lokalnej. Wielokrotne odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne (n=302).

Wykres 32. Szczegółowe sposoby pozyskiwania informacji o społeczności lokalnej.
Wielokrotne odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Źródło: badania własne (n=302).

Bardzo ważnym kanałem komunikacji respondentów są nieformalne kontakty osobiste. Znajomi i rodzina stanowią podstawowe źródło informacji o zmianach, wydarzeniach ważnych dla społeczności lokalnej. Drugim kluczowym źródłem jest prasa lokalna i regionalna. Gazety i gazetki funkcjonujące na poziomie gmin, powiatów i województwa stanowią istotne źródło informacji o wydarzeniach w miejscowościach. Trzecim kanałem informacji, który warto jest wykorzystać są wszelkiego rodzaju strony internetowe, fora internetowe, portale informacyjne, ale także słupy ogłoszeniowe. Negatywnie ocenione zostały akcje informacyjne opierające się na ulotkach, ogłoszeniach wywieszonych, dostarczonych materiałach. Stosunkowo nisko oceniono też przydatność telewizji, jako źródła wiedzy o życiu lokalnej społeczności.

4. Wnioski i rekomendacje

Wnioski	Rekomendacje
<p>1. Na terenie objętym badaniem występuje wysoki poziom ogólnej satysfakcji z zamieszkania, lokalny patriotyzm mieszkańców.</p>	<p>1. Podkreślanie w komunikacji z mieszkańcami dużego potencjału, jakim jest ogólne zadowolenie z życia. Nawiązywanie do wyraźnie pozytywnych tendencji w rozwoju obszaru. Budowa pozytywnej marki lokalnej, opartej na optymizmie mieszkańców.</p>
<p>2. Mieszkańcy bardzo słabo oceniają kwestie związane z rynkiem pracy i zarobkami. Większość analiz wyraźnie pokazuje centralne znaczenie lokalnej ekonomii dla ogólnego zadowolenia z życia.</p>	<p>2. Przeprowadzenie pogłębionej identyfikacji barier występujących na lokalnym rynku pracy (ze szczególnym uwzględnieniem zidentyfikowanych różnic pomiędzy gminami członkowskimi).</p> <p>3. Nawiązanie wielosektorowej współpracy z podmiotami działającymi w sferze ekonomicznej (służby zatrudnienia, pracodawcy, szkoły etc.).</p> <p>4. Zidentyfikowanie potrzeb lokalnych pracodawców oraz dostosowanie do nich oferty szkół.</p> <p>5. Podjęcie działań szkoleniowych i doradczych na rzecz zatrudnienia (także alternatywnych form zatrudnienia).</p> <p>6. Promowanie samozatrudnienia i nowoczesnych form organizacji pracy.</p> <p>7. Przyjęcie w LSR priorytetu ekonomicznego i szczególne promowanie operacji przyczyniających się do tworzenia nowych miejsc pracy i zwiększania zarobków mieszkańców.</p>

4. Delegacja zadań rozwojowych na instytucje publiczne i samorządowe	8. Rozwój różnych form partnerstwa publiczno-prywatnego i działalności trzeciego sektora.
	9. Stymulowanie rozwoju kapitału społecznego przez ściślejszą współpracę z organizacjami pozarządowymi.
	10. Wprowadzenie konsultacji społecznych jako standardowego narzędzia służącego poprawie jakości życia mieszkańców i tworzenia poczucia współodpowiedzialności za losy „małej ojczyzny”.
	13. Aktywizacja kół gospodyń wiejskich jako niewykorzystanego ogniwa trzeciego sektora na obszarach wiejskich.
5. Niewielkie preferencje dla działań skierowanych do dzieci i młodzieży	12. Przyjęcie w LSR rozwiązań promujących inicjatywy skierowane do tych dwóch grup, ale bez bardzo wyraźnej przewagi nad pozostałymi odbiorcami projektów. W działaniach na rzecz młodzieży warto uwzględnić wyniki akcji wlepkowej.
6. Preferencje dla komunikacji bezpośredniej oraz z wykorzystaniem prasy i Internetu.	13. Szerokie informowanie o działaniach podejmowanych przez LGD z wykorzystaniem preferowanych kanałów komunikacyjnych.

Ewentualne rekomendacje dotyczące kierunków przyszłych działań LGD obejmują nadanie wysokiego priorytetu projektom ekonomicznym, nakierowanym na poprawę struktury zatrudnienia i sytuacji finansowej badanych. Projekty takie mogłyby być adresowane w pierwszej kolejności do młodzieży i bezrobotnych – jako grup szczególnego ryzyka i znaczenia dla obszaru objętego badaniem.

5. Spis tabel i wykresów:

1.	Tabela 1. Oczekiwane inicjatywy w podziale na bloki: przedsiębiorczość, infrastruktura i aktywizacja.....	30
1.	Wykres 1. Miejsce zamieszkania respondentów.....	7
2.	Wykres 2. Struktura zawodowa respondentów.....	8
3.	Wykres 3. Przynależność respondentów do organizacji pozarządowych.....	9
4.	Wykres 4. Ocena satysfakcji z zamieszkania na terenie objętym badaniem.....	10
5.	Wykres 5. Zmiana poziomu satysfakcji z zamieszkania na terenie objętym badaniem	11
6.	Wykres 6. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do bezpieczeństwa publicznego....	12
7.	Wykres 7. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do rynku pracy	13
8.	Wykres 8. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do aktywności społecznej	13
9.	Wykres 9. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do sportu i rekreacji.....	14
10.	Wykres 10. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do kultury, historii i tradycji	14
11.	Wykres 11. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do edukacji	15
12.	Wykres 12. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do ochrony zdrowia	16
13.	Wykres 13. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do infrastruktury komunalnej	16
14.	Wykres 14. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do zarobków.....	17
15.	Wykres 15. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do estetyki miejscowości	17
16.	Wykres 16. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do oferty spędzania wolnego czasu	18
17.	Wykres 17. Zadowolenie mieszkańców w odniesieniu do ochrony środowiska naturalnego	18
18.	Wykres 18. Zadowolenie w poszczególnych obszarach funkcjonowania badanych społeczności	20
19.	Wykres 19. Ocena satysfakcji w poszczególnych obszarach życia na obszarze badania	21
20.	Wykres 20. Typ respondenta a gmina	22
21.	Wykres 21. Ocena satysfakcji z funkcjonowania poszczególnych obszarów życia na obszarze badania a typ respondenta	23
22.	Wykres 22. Priorytetowe obszary działań	24
23.	Wykres 23. Priorytetowe obszary działań a gmina	26
24.	Wykres 24. Priorytetowe obszary działań a przynależność do organizacji III sektora.....	27

25.	Wykres 25. Oczekiwane inwestycje.....	29
26.	Wykres 26. Odpowiedzi uczniów na pytanie: co należy zrobić na obszarze objętym badaniem?	32
27.	Wykres 27. Osoby/podmioty działające na rzecz rozwoju gminy	33
28.	Wykres 28. Priorytetowi beneficjenci działań	34
29.	Wykres 29. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy chcesz aby Twoje dzieci/znane osoby młode pozostały w Twojej miejscowości?	35
30.	Wykres 30. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy Twoje dzieci/znane osoby młode planują pozostać w Twojej miejscowości?	36
31.	Wykres 31. Sposoby pozyskiwania informacji o społeczności lokalnej.....	37
32.	Wykres 32. Szczegółowe sposoby pozyskiwania informacji o społeczności lokalnej.....	38

6. Załączniki

Załącznik 1: Zastosowane narzędzia badawcze (wywiad kwestionariuszowy i ankieta)

A) wywiad kwestionariuszowy

Szanowni Państwo! W związku z rozpoczęciem prac nad przygotowaniem strategii rozwoju obszaru do 2020 roku prosimy o wypełnienie niniejszej ankiety. Zebrane informacje pozwolą na zaplanowanie rozwiązań, które w największym stopniu przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców. Zapraszamy do udziału w kolejnych etapach konsultacji społecznych. Informacje można znaleźć na stronie www.lgdvistula.org.

1. W skali od 1 do 6 proszę ocenić swoje ogólne zadowolenie z życia w swojej miejscowości.

(proszę zakreślić odpowiednią liczbę, 1 – jestem bardzo niezadowolony/a, 6 – jestem bardzo zadowolony/a)

1   2   3   4   5   6

2. Czy Pana/i zadowolenie z życia w swojej miejscowości zmieniło się w ostatnich latach?

Jest lepiej niż kilka lat temu.

Jest gorzej niż kilka lat temu.

Nie, nie ma żadnej różnicy.

3. W skali od 1 do 6 proszę ocenić stopień swojego zadowolenia z rozwoju Pana/i gminy w następujących dziedzinach:

(proszę zakreślić odpowiednią liczbę, 1 – jestem bardzo niezadowolony/a, 6 – jestem bardzo zadowolony/a)

Kategoria:	1 (bardzo niezadowolony)	2	3	4	5	6 (bardzo zadowolony)
Bezpieczeństwo publiczne	1	2	3	4	5	6
Rynek pracy	1	2	3	4	5	6
Aktywność społeczna	1	2	3	4	5	6
Sport i rekreacja	1	2	3	4	5	6
Kultura, historia, tradycje	1	2	3	4	5	6
Edukacja	1	2	3	4	5	6
Ochrona zdrowia	1	2	3	4	5	6
Infrastruktura komunalna	1	2	3	4	5	6
Zarobki mieszkańców	1	2	3	4	5	6
Estetyka miejscowości	1	2	3	4	5	6

Oferta spędzania wolnego czasu	1	2	3	4	5	6
Ochrona środowiska naturalnego	1	2	3	4	5	6

4. W jakich dziedzinach należy podjąć najpilniejsze działania?

Proszę wskazać 5 dziedzin tematycznych, które wymagają natychmiastowej poprawy i uszeregować je według wagi, wpisując w kolumnie po lewej stronie wartości od 1 do 5 (1 – najpilniejsza, 5 – najmniej pilna spośród wskazanych).

Priorytety <i>proszę wpisać liczby od 1 do 5 przy dziedzinach, które Pana/i zdaniem wymagają interwencji (1 – najpilniejsza, 5 – najmniej pilna spośród wskazanych)</i>	Dziedziny:
	Bezpieczeństwo publiczne
	Więzi sąsiedzkie
	Rynek pracy
	Aktywność społeczna
	Sport i rekreacja
	Kultura, historia, tradycje
	Edukacja
	Ochrona zdrowia
	Infrastruktura komunalna
	Zarobki mieszkańców
	Estetyka miejscowości
	Oferta spędzania wolnego czasu
	Ochrona środowiska naturalnego
	Inne, jakie? .....

5. Kto podejmuje działania na rzecz rozwoju Pana/i miejscowości, gminy?

Można zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi.

☐ wójt	☐ lokalna grupa działania	☐ członkowie organizacji sportowych (LZS, UKS)
☐ członkowie rady gminy	☐ koło gospodyń wiejskich	☐ politycy
☐ pracownicy urzędu gminy	☐ ochotnicza straż pożarna	☐ przedsiębiorcy
☐ sołtys	☐ dyrektor szkoły	☐ społecznicy
☐ członkowie rady sołeckiej	☐ nauczyciele	☐ inni, w miarę możliwości prosimy o wskazanie nazwiska i imienia takiej osoby:.....
☐ proboszcz	☐ członkowie lokalnych organizacji pozarządowych, stowarzyszeń, fundacji	.....
☐ członkowie rady parafialnej		

6. Jakie inicjatywy, projekty są Pana/i zdaniem najbardziej potrzebne mieszkańcom?

Proszę wskazać 10 typów projektów, które są najbardziej potrzebne mieszkańcom i uszeregować je według wagi, wpisując w kolumnie po lewej stronie wartości od 1 do 10 (1 – najbardziej potrzebny typ projektu, 10 – najmniej potrzebny spośród wskazanych).

Nr	Typy inicjatyw, projektów	Nr	Typy inicjatyw, projektów c.d.
	Organizacja imprez, festynów		Poprawa estetyki miejsc publicznych
	Poprawa bazy edukacyjnej		Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej
	Aktywizacja istniejących świetlic wiejskich		Budowa i modernizacja obiektów sportowych
	Publikacje informacyjno-promocyjne		Rozwój ścieżek rowerowych
	Rozwój sieci szlaków pieszych/nordic walking		Inicjatywy dla dzieci i młodzieży
	Organizacja szkoleń, warsztatów		Inwestycje w świetlice wiejskie
	Tworzenie nowych miejsc pracy		Wsparcie działalności artystycznej
	Wydarzenia sportowe i rekreacyjne		Ochrona zasobów przyrodniczych
	Rozwój agroturystyki		Rozwój usług turystycznych
	Rozwój edukacji przedszkolnej		Podtrzymywanie lokalnych tradycji
	Działalność kulturalna		Produkt lokalny, marka lokalna
	Promocja turystyczna obszaru		Uruchamianie wypożyczalni sprzętu sportowego
	Inwestycje w infrastrukturę drogową		Działania proekologiczne
	Tworzenie, remont, wyposażenie muzeów, izb pamięci		Wsparcie organizacji pozarządowych, promocja ekonomii społecznej
	Promocja i rozwój infrastruktury do wytwarzania energii odnawialnej		Budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej
	Remont, renowacja zabytków		Budowa i modernizacja placów zabaw
	Promocja lokalnych twórców		Tworzenie i modernizacja punktów informacji turystycznej
	Działania aktywizujące seniorów		Upamiętnianie ważnych wydarzeń historycznych
	Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, inwestycje w lokalne przedsiębiorstwa		Inne, jakie? .....

7. Do kogo przede wszystkim powinny być kierowane działania w ramach poszczególnych inicjatyw, projektów?

Można zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi.

☐ kobiety	☐ bezrobotni	☐ inni, kto? .....
☐ dzieci	☐ osoby niepełnosprawne	.....
☐ młodzież	☐ seniorzy	☐ żadna z grup nie powinna być preferowana, projekty mają służyć wszystkim mieszkańcom
☐ przedsiębiorcy	☐ osoby niezamożne	
☐ osoby zatrudnione	☐ mieszkańcy najmniejszych miejscowości	
☐ organizacje pozarządowe		

8. Czy chciałby Pan/i aby Pańskie dzieci bądź znane Panu/i osoby młode zostały w tej samej miejscowości/gminie, w której teraz mieszkają?

- TAK   NIE   NIE WIEM

9. Czy Pańskie dzieci bądź znane Panu/i osoby młode planują związać swoje życie z miejscowością/gminą, na terenie której teraz mieszkają?

- TAK   NIE   NIE WIEM

10. Gdyby mógł Pan/i przyznać pomoc finansową na realizację 5 projektów lokalnych, jakie byłyby to projekty?

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

11. Jakie projekty Pana/i zdaniem nie powinny być wspierane finansowo ze środków unijnych?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Skąd czerpie Pan/i informacje o wydarzeniach lokalnych (imprezy, szkolenia, wydarzenia kulturalne, sportowe etc.)?

Można zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi. W pierwszej kolejności proszę zaznaczyć dane w kolumnie po lewej stronie (zaznaczenie danego pola oznacza korzystanie z przypisanego mu źródła informacji). W przypadku zaznaczenia odpowiedzi proszę o podanie szczegółowych danych w kolumnach po prawej stronie.

Z których źródeł informacji Pan/i korzysta?	Proszę uszczegółowić swoją odpowiedź:	
☐ osobiste kontakty z innymi mieszkańcami	☐ rodzina ☐ znajomi	☐ współpracownicy ☐ sąsiedzi
☐ telewizja	☐ kanały ogólnopolskie ☐ lokalny program w TV kablowej	☐ program regionalny
☐ prasa	☐ ogólnopolska ☐ regionalna ☐ Gazeta Pomorska ☐ Nowości ☐ Express Bydgoski ☐ inne, jakie?.....	☐ lokalna ☐ Echo Stolna ☐ Wiadomości Lisewskie ☐ Czas Chełmna ☐ inne, jakie?.....
☐ radio	☐ stacje ogólnopolskie ☐ stacje regionalne ☐ Polskie Radio PiK ☐ ESKA ☐ GRA	☐ Radio Plus Bydgoszcz ☐ Rock Radio ☐ Radio PiN ☐ Radio Nakło
☐ Internet	☐ elektroniczne wydania mediów ogólnopolskich (np. gazeta.pl) ☐ portale informacyjne (np. Onet, WP) ☐ media społecznościowe (np. Facebook, Twitter) ☐ newslettery	☐ elektroniczne wydania mediów regionalnych (np. nowosci.com.pl) ☐ serwisy internetowe lokalnych instytucji (np. gmina, GOK, szkoła) ☐ lokalne fora internetowe
☐ słupy, tablice ogłoszeniowe	☐ wolnostojące	☐ umiejscowione w budynkach publicznych
☐ materiały doręczane do skrzynki pocztowej	☐ ulotki ☐ broszury	☐ zaproszenia
☐ inne	☐ zebrania wiejskie, sołectkie ☐ kurendy ☐ ogłoszenia parafialne	☐ inne, jakie? ....

Płeć:	☐ kobieta	☐ mężczyzna	Rok urodzenia:	
Gmina:	☐ Chełmno: ☐ miasto ☐ gmina ☐ Grudziądz	☐ Lisewo	☐ Stolno	☐ inna, jaka?
Obecnie:	☐ pracuję	☐ jestem bezrobotny/a	☐ prowadzę własną działalność	☐ prowadzę gosp. rolne
	☐ uczę się	☐ emerytura/renta	☐ inne, jakie?.....	
Czy jest Pan/i członkiem jakichś organizacji, stowarzyszeń, związków, kół, partii, grup religijnych?				☐ Tak ☐ Nie

B) ankieta

Szanowni Państwo! W związku z rozpoczęciem prac nad przygotowaniem strategii rozwoju obszaru do 2020 roku prosimy o wypełnienie niniejszej ankiety. Zebrane informacje pozwolą na zaplanowanie rozwiązań, które w największym stopniu przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców. Zapraszamy do udziału w kolejnych etapach konsultacji społecznych. Informacje można znaleźć na stronie www.lgdvistula.org.

1. W skali od 1 do 6 proszę ocenić swoje ogólne zadowolenie z życia w swojej miejscowości.

(proszę zakreślić odpowiednią liczbę, 1 – jestem bardzo niezadowolony/a, 6 – jestem bardzo zadowolony/a)

1   2   3   4   5   6

2. Czy Pana/i zadowolenie z życia w swojej miejscowości zmieniło się w ostatnich latach?

- Jest lepiej niż kilka lat temu.
- Jest gorzej niż kilka lat temu.
- Nie, nie ma żadnej różnicy.

3. W skali od 1 do 6 proszę ocenić stopień swojego zadowolenia z rozwoju Pana/i gminy w następujących dziedzinach:

(proszę zakreślić odpowiednią liczbę, 1 – jestem bardzo niezadowolony/a, 6 – jestem bardzo zadowolony/a)

Kategoria:	1 (bardzo niezadowolony)	2	3	4	5	6 (bardzo zadowolony)
Bezpieczeństwo publiczne	1	2	3	4	5	6
Rynek pracy	1	2	3	4	5	6
Aktywność społeczna	1	2	3	4	5	6
Sport i rekreacja	1	2	3	4	5	6
Kultura, historia, tradycje	1	2	3	4	5	6
Edukacja	1	2	3	4	5	6
Ochrona zdrowia	1	2	3	4	5	6
Infrastruktura komunalna	1	2	3	4	5	6
Zarobki mieszkańców	1	2	3	4	5	6
Estetyka miejscowości	1	2	3	4	5	6
Oferta spędzania wolnego czasu	1	2	3	4	5	6
Ochrona środowiska naturalnego	1	2	3	4	5	6

4. Czy Pańskie dzieci bądź znane Panu/i osoby młode planują związać swoje życie z miejscowością/gminą, na terenie której teraz mieszkają?

TAK

NIE

NIE WIEM

5. Skąd czerpie Pan/i informacje o wydarzeniach lokalnych (imprezy, szkolenia, wydarzenia kulturalne, sportowe etc.)?

Można zaznaczyć dowolną liczbę odpowiedzi. W pierwszej kolejności proszę zaznaczyć dane w kolumnie po lewej stronie (zaznaczenie danego pola oznacza korzystanie z przypisanego mu źródła informacji). W przypadku zaznaczenia odpowiedzi proszę o podanie szczegółowych danych w kolumnach po prawej stronie.

Z których źródeł informacji Pan/i korzysta?	Proszę uszczegółowić swoją odpowiedź:	
☐ osobiste kontakty z innymi mieszkańcami	☐ rodzina ☐ znajomi	☐ współpracownicy ☐ sąsiedzi
☐ telewizja	☐ kanały ogólnopolskie ☐ lokalny program w TV kablowej	☐ program regionalny
☐ prasa	☐ ogólnopolska ☐ regionalna ☐ Gazeta Pomorska ☐ Nowości ☐ Express Bydgoski ☐ inne, jakie?.....	☐ lokalna ☐ Echo Stolna ☐ Wiadomości Lisewskie ☐ Czas Chełmna ☐ inne, jakie?.....
☐ radio	☐ stacje ogólnopolskie ☐ stacje regionalne ☐ Polskie Radio PiK ☐ ESKA ☐ GRA	☐ Radio Plus Bydgoszcz ☐ Rock Radio ☐ Radio PiN ☐ Radio Nakło
☐ Internet	☐ elektroniczne wydania mediów ogólnopolskich (np. gazeta.pl) ☐ portale informacyjne (np. Onet, WP) ☐ media społecznościowe (np. Facebook, Twitter) ☐ newslettery	☐ elektroniczne wydania mediów regionalnych (np. nowosci.com.pl) ☐ serwisy internetowe lokalnych instytucji (np. gmina, GOK, szkoła) ☐ lokalne fora internetowe
☐ słupy, tablice ogłoszeniowe	☐ wolnostojące	☐ umiejscowione w budynkach publicznych
☐ materiały doręczane do skrzynki pocztowej	☐ ulotki ☐ broszury	☐ zaproszenia
☐ inne	☐ zebrania wiejskie, sołeckie ☐ kurendy ☐ ogłoszenia parafialne	☐ inne, jakie? ....

Płeć:	☐ kobieta	☐ mężczyzna	Rok urodzenia:	
Gmina:	Chełmno: ☐ miasto ☐ gmina	☐ Grudziądz	☐ Lisewo	☐ Stolno ☐ inna, jaka?
Obecnie:	☐ pracuję	☐ jestem bezrobotny/a	☐ prowadzę własną działalność	☐ prowadzę gosp. rolne
	☐ uczę się	☐ emerytura/renta	☐ inne, jakie?.....	
Czy jest Pan/i członkiem jakichś organizacji, stowarzyszeń, związków, kół, partii, grup religijnych?				☐ Tak ☐ Nie

Załącznik 2: Transkrypcja odpowiedzi na pytanie o projekty, które powinny być finansowane w pierwszej kolejności

Poprawa stanu wyposażenia szkół i przedszkoli, budowa ścieżek rowerowych, rozwój świetlic wiejskich, aktywizacja bezrobotnych, tworzenie nowych miejsc pracy

Drogi, chodniki, ścieżki rowerowe, wsparcie powstawania mikroprzedsiębiorstw, firm rodzinnych, poprawa estetyki gminy, działania aktywizujące społeczność do działania, powstawanie kółek zainteresowań, grup nieformalnych

Infrastruktura drogowa, wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy, inicjatywy dla dzieci i młodzieży, upamiętnianie ważnych wydarzeń historycznych

Wsparcie inwestycji lokalnych przedsiębiorstw, inwestycje w infrastrukturę drogową, budowa i modernizacja obiektów sportowych, wsparcie organizacji pozarządowych, aktywizacja istniejących świetlic wiejskich

Kanalizacja, odnawialne źródła energii, naprawa i modernizacja dróg, sport i rekreacja, wsparcie działalności artystycznej dzieci i młodzieży

Tworzenie nowych miejsc pracy, inicjatywy dla dzieci i młodzieży, wydarzenia sportowe i rekreacyjne, modernizacja placów zabaw, rozwój infrastruktury do wytwarzania energii odnawialnej

Infrastruktura drogowa i wodno-kanalizacyjna, tworzenie nowych miejsc pracy, projekty podnoszące jakość edukacji, projekty podnoszące integrację mieszkańców, projekty uwzględniające w realizacji wykorzystanie istniejącej infrastruktury, zasobów

Stworzenie "strefy ekonomicznej", reklama miasta - ogólnopolska, organizacja wydarzenia na skalę ogólnopolską, remonty zabytków, rozwój przedsiębiorczości

Budowa świetlicy wiejskiej w Kamlarkach, aktywizacja społeczności lokalnej

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poza szkołą, przedszkole w każdej wsi, budowa ścieżek pieszo-rowerowych, budowa boisk sportowych, kluby, koła zainteresowań dla młodzieży

Animacja świetlic - zatrudnienie opiekunów i warsztaty, oświetlenie ważnych miejsc - krzyżówki, kapliczki, markety, utworzenie ośmiogodzinnych przedszkoli, punkt dla bezrobotnych gdzie skorzystają z kursów, porad

Tworzenie nowych miejsc pracy, ścieżki rowerowe, poprawa estetyki miejsc publicznych, poprawa ochrony zdrowia, programy dla trudnej młodzieży

Rozwój form spędzania czasu wolnego - inicjatywy dla dzieci i młodzieży, działalność kulturalno-oświatowa, budowa, tworzenie obiektów sportowych

Tworzenie nowych miejsc pracy, NGO, projekty dotyczące działalności kulturalnej, publikacji informacyjnych, rozwoju ścieżek rowerowych

Aktywizacja zawodowa kobiet, wsparcie działań na rzecz osób niepełnosprawnych, kontrola i pomoc niezaradnym rodzicom, wsparcie oferty rekreacyjnej, rozbudowanie/usprawnienie

oferty profilaktycznej

Infrastruktura drogowa, rozwój turystyczny

Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej, promocja turystyczna, aktywizacja świetlic wiejskich, tworzenie nowych miejsc pracy, renowacja zabytków

Wydawanie folderów info-turystycznych, organizacja festynów i imprez, dofinansowanie szkół i edukacji, dofinansowanie gazety gminnej, wspieranie społeczeństwa obywatelskiego

Rozbudowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej, rozwój ścieżek rowerowych

Zagospodarowanie wolnego czasu młodzieży, efektywna aktywizacja zawodowa, wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości, wzmocnienie i rozwój usług turystycznych (agroturystyka, szlaki turystyczne, ścieżki, marketing turystyczny), poprawa infrastruktury sportowej, kulturalnej, edukacyjnej

Rozwój usług turystycznych, produkt/marka lokalna, podtrzymywanie lokalnych tradycji, organizacja imprez kulturalnych, rozwój infrastruktury kulturalnej

Tworzenie nowych miejsc pracy, budowa i modernizacja placów zabaw, inwestycja w infrastrukturę drogową, inicjatywy dla dzieci i młodzieży, rozwój ścieżek rowerowych

Budowa hali sportowej w ZSz w Wałdowie, budowa ścieżek rowerowych, remont i modernizacja dróg, organizacja imprez sportowych i festynów, dofinansowanie działalności LZS i UKS

Imprezy historyczne, wydarzenia sportowe, kulturalne, wyjazdy dla dzieci (kolonie), promocja miasta

Tworzenie nowych miejsc pracy, organizacja szkoleń, warsztatów i kursów, poprawa bazy edukacyjnej, bezpieczeństwo publiczne, inwestycje w infrastrukturę drogową

Poprawa stanu dróg, rozwój przedsiębiorstw, zwłaszcza małych, dodatkowe zajęcia dla dzieci i młodzieży, zajęcia sportowe - darmowe, poprawa stanu służby zdrowia

Infrastruktura dostępna dla osób niepełnosprawnych, inkubator dla organizacji NGO, ścieżka zdrowia (nordic walking), ścieżka rowerowa, wypożyczalnia sprzętu sportowo-turystycznego

Inwestycje w świetlice wiejskie, budowa placów zabaw, inwestycje w infrastrukturę drogową, organizacja imprez, festynów, rozwój ścieżek rowerowych

Poprawa dróg, przystanków, chodniki, ścieżki rowerowe, dotacje dla przedsiębiorców - bezzwrotne, warsztaty

Zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży nieodpłatne, poprawa stanu dróg, poprawa bezpieczeństwa, dotacje dla firm, zwiększenie dostępności do lekarzy (stomatolog)

Drogi gminne, tworzenie nowych miejsc pracy, sieć wodociągowa i stacje uzdatniania, ścieżki pieszo-rowerowe, energetyka odnawialna

Stworzenie Gminnego Ośrodka Kultury, rozbudowa ścieżek rowerowych, organizacja warsztatów dla seniorów, stworzenie przedszkola, pozalekcyjne, popołudniowe zajęcia dla dzieci

Budowa i tworzenie ścieżek rowerowych na terenie gminy, tworzenie nowych miejsc wypoczynku dla mieszkańców, wspieranie lokalnych przedsięwzięć, organizacja warsztatów artystycznych dla mieszkańców, inwestycje w świetlice wiejskie i place zabaw

Modernizacja dróg, promocja i rozwój infrastruktury do wytwarzania energii odnawialnej, działania proekologiczne, rozwój usług turystycznych, działania aktywizujące seniorów

Budowa i naprawa dróg, budowa siłowni na placach zabaw, solary oraz utylizacja i wymiana płyt azbestowych, odnowienie i remont wieży kościelnej w Lisewie, budowa parkingów

Zdrowie, edukacja, rynek pracy, bezpieczeństwo, ochrona środowiska

Aktywność społeczna, edukacja, estetyka miejscowości, organizacja szkoleń i warsztatów, wsparcie lokalnej przedsiębiorczości

Rozwój wsi, tworzenie nowych miejsc pracy

Tworzenie nowych miejsc pracy, zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży, działania wspierające opiekę nad osobami starszymi oraz stworzenie miejsc spotkań dla osób starszych, integracja na terenie sołectw i gminy, warsztaty terapii zajęciowej, działania aktywizujące lokalne społeczeństwo w tym szczególnie osoby niezaradne życiowo

Aktywizacja seniorów, tworzenie nowych miejsc pracy, podtrzymywanie tradycji wiejskich, wolny czas młodzieży, integracja lokalnych środowisk

Inkubator przedsiębiorczości, inkubator przetwórstwa lokalnego, przygotowanie terenów inwestycyjnych, rewitalizacja obiektów powojkowych, ścieżki rowerowe, place zabaw

Energia odnawialna, użytki opałowe, edukacja biznesowa

Place zabaw, kolektory słoneczne, wymiana eternitów, świetlica wiejska

Tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój usług turystycznych, poprawa estetyki miasta, modernizacja ulic, wspieranie edukacji dzieci i młodzieży

Wspieranie działalności grup artystycznych, wspieranie organizacji imprez kulturalnych, warsztaty szkoleniowe dla grup działania w kulturze, tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizacja niezaradnych życiowo

Tworzenie nowych miejsc pracy, wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, inicjatywy dla dzieci i młodzieży, działalność kulturalna, rozwój usług turystycznych

Modernizacja bazy edukacyjnej, dalsza rozbudowa bazy portowej, kontynuacja budowy ścieżek pieszo-rowerowych, wsparcie dla tworzenia nowych miejsc pracy, poprawa infrastruktury drogowej

Inwestycje w infrastrukturę drogową, tworzenie nowych miejsc pracy, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, rozwój infrastruktury do wytwarzania energii odnawialnej, pomoc dla osób niepełnosprawnych i seniorów

Dokończenie wodociągania gminy Grudziądz, rozbudowa szkoły w Wałdowie Szlacheckim, budowa świetlicy w Białym Borze, budowa chodnika wzdłuż drogi Biały Bór - Wałdowo,

budowa drogi w miejscu najgęstszej zabudowy w Białym Borze

Drogi, obiekty sportowe, ochrona środowiska, infrastruktura wodno-kanalizacyjna, tworzenie nowych miejsc pracy

Organizacja szkoleń i warsztatów, inicjatywy dla dzieci i młodzieży, działania aktywizujące seniorów, inwestycje w infrastrukturę drogową, tworzenie nowych miejsc pracy

Aktywizacja młodzieży (kluby sportowe, kursy językowe), odnowienie cmentarzy ewangelickich i menonickich, oznaczenie ścieżki dydaktycznej "Śladami mniejszości etnicznych", wydanie przewodnika i mapy z uwzględnieniem walorów turystycznych

Rozwijanie więzi sąsiedzkich, remont, renowacja zabytków, inicjatywy dla dzieci i młodzieży, działania aktywizujące seniorów, poprawa bazy edukacyjnej

Budowa świetlicy, budowa placu zabaw, budowa ścieżki rowerowej

Aktywizacja świetlic wiejskich i ich budowa, rozwój edukacji przedszkolnej, działania aktywizujące seniorów, poprawa bazy edukacyjnej, tworzenie nowych miejsc pracy

Aktywizacja świetlic wiejskich, rozwój edukacji, aktywizacja seniorów, poprawa bazy edukacyjnej, tworzenie nowych miejsc pracy

Oferta spędzania wolnego czasu, pomoc osobom bezrobotnym, wydarzenia sportowe, przedszkola, warsztaty tematyczne

Zajęcie dla osób bezrobotnych, infrastruktura do wytwarzania energii odnawialnej - solary, aktywizacja seniorów, organizacja imprez sportowych i festynów dla mieszkańców

Budowa siłowni przy placach zabaw i szkołach, kolektory słoneczne, budowa boisk z "muszlą koncertową" lub amfiteatrem, asfaltowanie lokalnych dróg i budowa chodników, zagospodarowanie terenu przy J. Kornatowskim i wybudowanie plaży oraz miejsca rekreacji

Rozwój przedsiębiorczości, inwestycje drogowe, budowa stacji uzdatniania wody, sieć kanalizacyjna, rekreacja - budowa wiejskich punktów rekreacji

Tworzenie nowych miejsc pracy, ochrona zdrowia, poprawienie infrastruktury dróg, obiekty sportowe, rozwój edukacji przedszkolnej

Budowa chodnika w centrum wsi, drogi, kanalizacja, doposażenie placów zabaw, dodatkowe lampy oświetleniowe

Inwestycje w infrastrukturę drogową, tworzenie nowych miejsc pracy, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, organizacja imprez i festynów

Tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, poprawa estetyki miejscowości, dofinansowanie inicjatyw dla dzieci i młodzieży, promowanie produktów i marek lokalnych

Ścieżka rowerowa, wytwarzanie energii odnawialnej, boiska sportowe, szlaki piesze

Chodniki, place zabaw, oświetlenie, melioracja, bezpieczeństwo ruchu drogowego

Modernizacja dróg, tworzenie nowych miejsc pracy, edukacja, ochrona zdrowia, estetyka wsi

Tworzenie nowych miejsc pracy, inwestycje w infrastrukturę drogową, inwestycje w świetlice wiejskie i remizy OSP

Tworzenie nowych miejsc pracy, poprawa bazy edukacyjnej (uczelnia wyższa), rozwój ścieżek rowerowych, rozwój bazy turystycznej, aktywizacja seniorów

Ochrona środowiska, budowa świetlicy wiejskiej, modernizacja sieci wodociągowej, budowa boiska sportowego, budowa dróg

Aktywizacja istniejących świetlic wiejskich, inwestycje w świetlice wiejskie, poprawa estetyki miejsc publicznych, budowa i modernizacja placów zabaw, tworzenie nowych miejsc pracy, inwestycje w infrastrukturę drogową

Edukacja zawodowa młodzieży, rozwój infrastruktury drogowej

Budowa świetlicy, oświetlenie szosy, edukacja seksualna dla dzieci i młodzieży, odtwarzanie sadków i kwietników, budowa minisiłowni na powietrzu

Estetyka wsi - więcej zieleni i kwiatów, chodniki na wsi, ścieżki rowerowe, miejsce spotkań dla całej wsi, np. grill, kanalizacja, drogi utwardzone

Tworzenie nowych miejsc pracy, inwestycje drogowe, rozwój edukacji przedszkolnej, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, wsparcie działalności kulturalnej

Utworzenie agencji asrtystycznej, porozumienie z NGO na rzecz produktów turystycznych Chełmna, utworzenie instytucji wsparcia środowiskowego osób niepełnosprawnych, utworzenie Centrum Terapii Autyzmu

Praca, szkolnictwo, kultura, sport, wypoczynek

Inwestycje w infrastrukturę drogową, tworzenie nowych miejsc pracy, wsparcie lokalnej przedsiębiorczości, budowa i modernizacja sieci wodno-kanalizacyjnej, organizacja imprez

Place zabaw, budowa świetlicy, chodniki, ścieżki rowerowe

Remonty dróg, budowa ścieżek rowerowych, rozwój edukacji, tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizacja bezrobotnych

Ochrona zdrowia, tworzenie nowych miejsc pracy, edukacja, kultura, historia, tradycje, zarobki mieszkańców

Załącznik 3: Transkrypcja odpowiedzi na pytanie o projekty, które nie powinny być wspierane ze środków unijnych

Budowa placów zabaw i świetlic, wspieranie dużych firm i przedsiębiorstw
Budowa wiatraków
Budowa wiatraków na terenach w pobliżu działek i zagród domowych
Dostępne tylko dla wąskiej grupy odbiorców
Drogi szkolenia i wyjazdy
Finansowanie agroturystyk (małe zapotrzebowanie na rynku lokalnym)
Inwestycje w drogi
Nie należy wspierać projektów źle przygotowanych
Nieefektywne, nie mające realnego, pozytywnego wpływu na mieszkańców, ich otoczenie i rozwój
Niszczące naszą kulturę, tożsamość, religię oraz faworyzujące jedną miejscowość
Ochrona zdrowia, projekty dla niepełnosprawnych
Organizacja festynów
Organizacja festynów wiejskich
Organizacja szkoleń dla pracowników samorządowych odbywające się za granicą bądź w kraju (np. nad morzem czy w górach)
Organizacja szkoleń i warsztatów, uruchomienie wypożyczalni sprzętu sportowego
Organizacja wyjazdów, szkoleń odbywających się poza terenem gminy (np. wyjazd nad morze)
Poprawa bazy edukacyjnej, publikacje informacyjno-promocyjne, wsparcie lokalnej przedsiębiorczości
Prace czasowe dla bezrobotnych
Projekty dobrze prosperujących przedsiębiorców, którzy w ten sposób chcą polepszyć swoje dochody
Projekty, które nie służą powstawaniu nowych miejsc pracy
Projekty, na których zyskują tylko składający wniosek, projekty grup wyznaniowych, kół partyjnych, organizacji charytatywnych o nieugruntowanej pozycji
Promocje i rozwój infrastruktury do wytwarzania energii odnawialnej
Przynoszące korzyści finansowe tylko firmom szkolącym, a jedynie w niewielkim stopniu trafiające do beneficjentów ostatecznych
Publikacje informacyjno-promocyjne, produkt lokalny, marka lokalna
Szkolenia aktywizujące bezrobotnych polegające na doraźnej pomocy, a nie długoterminowej prognozie wychodzenia z bezrobocia
Szkolenia, które nie przygotowują do aktywizacji zawodowej
Szkolenia, które nie przynoszą oczekiwanych efektów społecznych
Te, które dotyczą wąskiego grona odbiorców
Ukierunkowane na zysk jednej firmy, osoby, place zabaw, budowa świetlic, publikacje informacyjne
Upamiętnianie ważnych wydarzeń historycznych
Wsparcie organizacji pozarządowych
Wsparcie organizacji pozarządowych właściwym kształtowaniem postaw patriotycznych relatywizujących tradycyjne pojęcia rodziny oraz godności człowieka
Wszystkie projekty "miękkie"

Załącznik 4: Transkrypcja odpowiedzi uczniów z akcji wlepkowej

1. Wyczyścić kąpielisko w Starogrodzie lub utworzyć nowe.
2. Skatepark.
3. Ulepszenie sal gimnastycznych.
4. Sklep całodobowy w Podwiesku.
5. Ścieżki rowerowe w Klamrach.
6. Naprawa boiska trawiastego w Podwiesku.
7. Szkółki różnego rodzaju, np. musztry, rycerstwa, karate, taneczne, dla osób chcących założyć zespół, czyli zjednoczenie osób, które chcą grać z kimś, ale nie mogą znaleźć zespołu.
8. Basen w Podwiesku.
9. Więcej orlików, organizowanie imprez sportowych na orliku.
10. Skate park w Podwiesku.
11. Więcej orlików.
12. Biedronka w Podwiesku.
13. Plac zabaw.
14. Boisko w Nowej Wsi Chełmińskiej.
15. Basen Kryty w Podwiesku.
16. Place zabaw dla dzieci, które w wakacje siedzą w domu i nie mają co robić.
17. Rewitalizacja boiska w Dorposzu Chełmińskim.
18. Nowa sala gimnastyczna w Podwiesku.
19. Basen.
20. Droga do Grudziądza.
21. Nowa sala gimnastyczna (dla moich dzieci!)
22. Różnego rodzaju kursy.
23. Remont drogi Dolne Wymiary – Nowa Wieś Chełmińska.
24. Remont świetlicy wiejskiej w Kalnie.
25. Koncerty, występy zespołów muzycznych.
26. Chcielibyśmy plac zabaw w Klamrach oraz zajęcia dla młodzieży w świetlicy wiejskiej.
27. Dokończenie ścieżki rowerowej w Podwiesku.
28. Boisko do siatkówki Górne Wymiary.
29. Basen w Podwiesku.
30. Basen w Podwiesku.
31. Imprezy młodzieżowe.
32. Rewitalizacja boiska w Dorposzu Chełmińskim i Podwiesku.
33. Sala gimnastyczna w Podwiesku.
34. Chodnik, ścieżka rowerowa w Nowej Wsi albo Łunawach.
35. Nowy kryty basen lub rozbudowa chełmińskiego.
36. Park linowy.

37. Plac do paintballa w dogodnym miejscu.
38. Nowa sala gimnastyczna dla gimnazjum.
39. Turnieje siatkówki, piłki nożnej między różnymi wsiami.
40. Boisko do kosza w Podwiesku.
41. Boisko w Dolnych Wymiarach (np. do gry w piłkę nożną).
42. Siłownia.
43. Lampy przy drogach.
44. Festyny, zabawy dla młodzieży.
45. Brakuje chodnika od sali w Podwiesku do stacji benzynowej.
46. Boisko do piłki koszykowej w Nowych Dobrach.
47. Skatepark w Podwiesku.
48. Warsztaty tańca.
49. Chodniki Ostrów Świecki, Łęg.
50. Większa sala gimnastyczna w Podwiesku.
51. Basen w Podwiesku.
52. Kolo fotograficzne Wielkie Łunawy.
53. Zadbać o boiska w Nowych Dobrach w Dorposzu.
54. Możliwość treningów w różnych dziedzinach sportowych.
55. Mało spotkań kulturalnych dla młodzieży typu: kursy, spotkania.
56. Boisko Wielkie Łunawy, więcej ścieżek ekologicznych Wielkie Łunawy.
57. Jezioro, kąpielisko Wielkie Łunawy.
58. Boisko do piłki nożnej w Wielkich Łunawach.
59. Organizowanie zabaw w remizie.
60. Chciałabym boisko piłkarskie i do siatkówki w Dolnych Wymiarach.
61. Organizacja zabaw na orliku, konkurencji.
62. Nowa sala gimnastyczna dla Gimnazjum w Podwiesku.
63. Boisko do siatkówki, koszykówki w Klamrach.
64. Chciałabym więcej latarni przy drogach dla bezpieczeństwa, Nowa Wieś Chełmińska.
65. Strefy kibica w świetlicach.
66. Zespoły muzyczne Wielkie Łunawy.
67. Ścieżka rowerowa Stolno-Toruń.
68. Duży ekran na świetlicy wiejskiej.
69. Warsztaty taneczne.
70. Więcej lamp ok. Grubna i os. Wybudowania Chełmno.
71. Dostęp do świetlicy z telewizorami w Chełmnie.
72. Zbudowanie pola biwakowego nad jeziorem.
73. Więcej autobusów powrotnych ze szkoły do Chełmna.
74. Kafejka komputerowa w Chełmnie.
75. Kursy językowe.

76. Założenie klubu rowerowego w Chełmnie.
77. Salony gier, w których można by spędzać trochę wolnego czasu.
78. Skatepark.
79. Żłobek.
80. Street Workout Parki.
81. Siłownie zewnętrzne.
82. Ścieżki rowerowe.
83. Kafejki i kawiarnie.
84. Kursy fotografii.
85. Organizacje miejsc sportowych, takich jak boisko, sale gimnastyczne, siłownia w Grubnie.
86. Droga na odcinku Chełmno- Grubno.
87. Więcej śmietników.
88. Więcej autobusów.
89. Chodniki między ścieżką rowerową a drogą do Chełmna.
90. Kino.
91. Rajdy rowerowe, kajaki, spływ.
92. Świetlica.
93. Ścieżka rowerowa.
94. Drogi w Chełmnie przy Orliku.
95. Dofinansowanie wyjazdów szkolnych.
96. Klub/miejsce spotkań dla młodzieży, z koncertami i imprezami.
97. Więcej spotkań z legendami sportu.
98. Kursy gry na gitarze w Chełmnie.
99. Zajęcia fitness, kino.
100. Zorganizowanie pracy dla osób młodych w wakacje.
101. Bus kursujący regularnie z Chełmna nad Jezioro Starogardzkie w okresie wakacyjnym.
102. Organizacja zajęć artystycznych w formie kursów.
103. Wyremontowanie i oczyszczenie (odnowienie) Jeziora Starogardzkiego.
104. Źle działający Dom Kultury w Chełmnie.
105. Więcej dyskotek.
106. Kółka wędkarskie.
107. Nowe drogi.
108. Nowe boisko na terenie szkoły.
109. Więcej zawodów sportowych, większa sala gimnastyczna (zaplecze), SKS-Y.
110. Boiska przebudowa.
111. Tablice z napisami i ławki.
112. Stojaki na rowery w różnych miejscach.
113. Boisko w Wałdowie.

114. Nowa sala gimnastyczna koło szkoły.
115. Tańce.
116. Nowe boisko.
117. Więcej tras autobusowych.
118. Możliwość zakupu w stołówce jednorazowego obiadu.
119. Domki dla ptaków.
120. Aula koncertowa.
121. Spotkania z osobami spoza szkoły (np. narkotyki, dlaczego tłumaczą to nam pedagodzy, a nie osoby po przejściach?).
122. Asfalt w Białym Borze.
123. Bieżnia do biegania.
124. Koło taneczne.
125. Radia w Wałdowie.
126. Kosze do koszykówki...
127. Kółka filmowe.
128. Tablice informacyjne.
129. Siłownia na świeżym powietrzu.
130. Większa sala gimnastyczna.
131. Chodnik w Wałdowie.
132. Sala gimnastyczna,
133. Bieżnia do biegania,
134. Chciałbym by powstały gaming-roomy we wszystkich miastach.
135. Lustro w męskiej ubikacji.
136. Siłownia na świeżym powietrzu.
137. Tor na zawody rowerowe.
138. Strzelnica.
139. Więcej imprez.
140. Sala koncertowa.
141. Więcej imprez świątecznych (np. dzień sportu, festyny).
142. Koło strzelnicze lub łucznictwo.
143. Lepszy sprzęt sportowy.
144. Większe i lepsze boisko sportowe.
145. Siłownia na świeżym powietrzu, wolontariat.
146. Koło taneczne.
147. Ścieżki rowerowe, chodnik.
148. Więcej festynów, bosko szkolne.
149. Kółko szachowe.
150. Sala koncertowa.

151. Środki na teatr. Funkcjonuje kółko teatralne i są w teatrze przedstawienia, jednak sami opłacamy teatr.
152. Ścieżki rowerowe.
153. Sala gimnastyczna.
154. Ścieżki rowerowe.
155. Częste festyny.
156. Wybudowanie kompleksu sportowego.
157. Boisko.
158. Stoły do tenisa.
159. Sala gimnastyczna przy szkole w Wałdowie.
160. Fundusze dla harcerzy na biwaki, wyjazdy, obozy.
161. Etyka.
162. Więcej imprez integracyjnych.
163. Mleko dla gimnazjum.
164. Droga rowerowa i chodnik do Grudziądza.
165. Mleko dla gimnazjum.
166. Rozbudowa szkoły w Wałdowie.
167. Oświetlenie dróg.
168. Chodnik do szkoły.
169. Skate park.
170. Amfiteatr.
171. Duża biblioteka.
172. W automatach: chusteczki, owoce, mniej napojów gazowanych w normalnych cenach, a nie butelka wody po 2 zł.
173. Wyjazdy piłkarskie na wakacje.
174. Więcej kół zainteresowań.
175. Nowa sala gimnastyczna przy szkole.
176. Nowe stoły do ping ponga.
177. Rozbudowanie szkoły w Wałdowie.
178. Ulepszone obiady stołówkowe.
179. Sprzęt sportowy; stół do ping ponga, piłki do nogi, ręcznej, siatkówki.
180. Chodnik przy drodze głównej, droga krajowa nr 55.
181. Skateparki na wsiach.
182. Więcej zawodów piłkarskich, utworzenie ligi gminnej.
183. Chodnik przy szkole.
184. Chodnik przy drodze krajowej nr 55.
185. Boisko w szkole.
186. Wyjazdy na baseny.
187. Basen we wsi

188. Ulepszone boisko.
189. Basen.
190. Sala gimnastyczna w szkole w Wałdowie Szlacheckim.
191. Mleko dla gimnazjum.
192. Boisko do tenisa ziemnego i babinkom.
193. Boisko i sala gimnastyczna.
194. Koło taneczne.
195. Więcej linii autobusowych.
196. Koło taneczne.
197. Powiększenie Sali gimnastycznej.
198. Ścieżka rowerowa W MIEJSCOWOŚCI Nowa Wieś Chelmińska.
199. Boisko do siatkówki w miejscowości nowa Wieś Chelmińska.
200. Plac zabaw w Klamrach.